

50487

A HÉT

SZERKESZTI ÉS KIADJA

KISS JÓZSEF.

30. szám.

XIV. évfolyam.

BERLITZ

Erzsébet-körút 15.

NYELVISKOLA
felnőttek részére.

FORDÍTÁSOK

Szerkesztőség és kiadóhivatal

VIII., Rökk Szilárd-utca 18. sz.

A BÁNNÉ

URANOS-KÉK

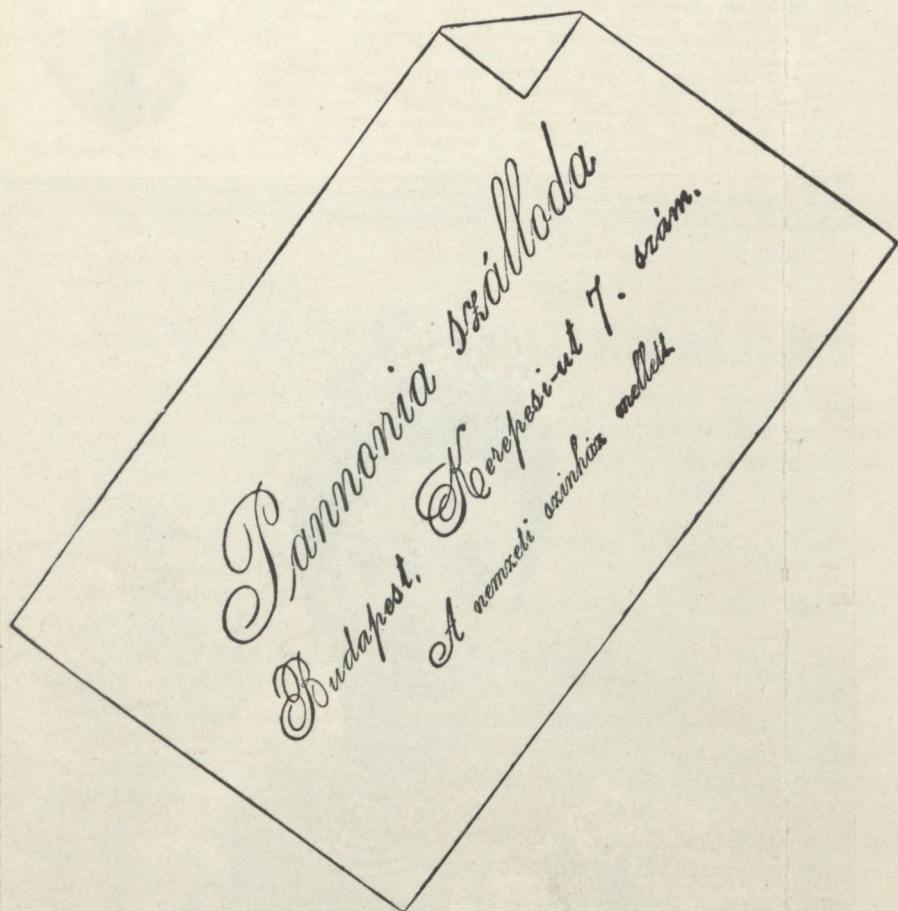
Ruhamosáshoz a legjobb kékítő-szer!

Mindenütt kapható!

Hochsinger Testvérek vegy. gyára
Budapest, VI., Rózsa-l. 85.

WEINER és GRÜNBAUM

udvari szállítók egyenruha áruházában mindennemű katonai felszerelés beszerezhető. Legfinomabb minőség, tökéletes kivitel, feltétlen megbízhatóság, jutányos árak, félszázados üzleti elvek. Budapest, IV., Kristóf-tér 8. sz.

A NYÁRI DIVAT LEGUJABB TERMÉKEI

dús választékban és a legjutányosabb gyári árakban kaphatók

SZEKULESZ R.

művirág- és díszdollgyárában
ALAPÍTTATOTT 1860-BAN

== BUDAPESTEN, ==
IV., KÁROLY-UTCA 4-5.

Kalapvirágok, tolldíszek, kócsagtollak, virágkalapok, valódi strucz-, marabu- és utánzott tollboák. — Exotikus növények, mű- és impregnált pálmák s fák — Alkalmi ajándékok finom dísztagyokban. — Menyasszonyi koszorúk és díszek a legújabb divat szerint. Színházi, alkalmi és sir-koszorúk szalag és nyomattal bármily kivitelben.

Sürgőnyezim: SZEKULESZ,
IV. KER., KÁROLY-UTCA
Eladás nagyban és kicsinyben.

BROCK OSZKÁR

FÉNYKÉPÉSZETI SZAKÜZLET

BUDAPEST, IV., EGYETEM-TÉR 5.

— GRÓF ANDRASSY-PALOTA. —

Ajánlja dús raktárát a szakfényképész és amateur urak becses figyelmébe. Elfogad javításokat és minden szakmába vágó munkát.

== SÖTÉTKAMARA RENDELKEZÉSRE ÁLL. ==

Az amateur urak fölvételei kirakatomban 14 napig díjtalanul kiállítatnak.

HA ÖSZÜL A HAJA, HASZNÁLJA A

Ara 2 korona	Stella-vizet	Ara 2 korona
mely nem fest, hanem a haj eredeti színét adja vissza.		
Kapható egyedül	Zoltán Béla	gyógyszertárában.
Ő csász. és kir. fensége József főherczeg udvari szállítója.		
BUDAPEST, V., SZABADSÁG-TÉR, SÉTATÉR-UTCA SARKÁN.		

Kapható
mindenütt!

PÁRISI-KIÁLLÍTÁSON-KITÜNTETETT ARCZSZÉPÍTŐ KIRÁLYNŐ-CRÈME

Csodás hatása azonnal nyilvánul: szeplő, májfolt, bőrtisztatlanság nincs többé. Kisimítja a ránczokat s a bőrt a legkésőbb korig simán és üdén tartja. 1 tégly K. 1.40. — Királynő-hőlgypor, egész világon mint legjobb hőlgypor használva, 3 színben. 1 doboz K. 1.40. — Királynő-szappan, 1 db 1 kor. — Főrakt.: Temesváry J. gyógyszer. Zombor és Török J. Budapest, Király-utca 12.

Pénzkölcsön

mindennemű kisebb, nagyobb sorsjegyekre olcsóbban mint bárhol.

Vidéki megbízások nagy pontossággal teljesíttetnek.

Zálogban

levő sorsjegyeket saját pénzünkkel váltjuk ki és azokra nagyobb és olcsóbb kölcsönt adunk, vagy megvesszük a sorsjegyeket a teljes napi áron és vissza ugyanazokat csekély havi részletfizetésre, a különbözetet pedig készpénzben kifizetjük. • Kérjük a zálogjegy beküldését.

FLEISSIG SÁNDOR BANKHÁZA

Budapest, VII., Erzsébet-körut 2. sz.

Eddig még nem létezett! Páratlan a maga nemében!

REKORD

== műintézet vállalata, ==

mely hazai szegénysorsu akadémiai művészekből alakult és céljuk a nagyközönségnek alkalmat nyújtani igazán művészi munkák olcsó beszerzésére. Kérjük a n. é. közönség b. pártfogását, mert ezáltal alkalmat nyújt az elnyomott művészeknek pályájuk folytatására. Jó munkáért kezesseget vállalunk, bármely rossz fenykép után is. Árak minden utánfizetés nélkül.

Életnagyságú krétarajzok vagy nagyítások papírkérlettel együtt 3 kor.

Életnagyságú pasztell-festmény papírkérlettel együtt... 6 "

Életnagyságú olajfestmény... 10 "

Vidéki megrendelések utánvétellel, minden kép után 1 korona csomagolási díj fizetendő.

Műterem: Budapest, Rottenbiller-utca 46.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... kor. 20.—

Félévre ... > 10.—

Negyedévre ... > 5.—

Egyes szám ára 40 fillér.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VIII., Rökk Szilárd-utca 18. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adatnak vissza.

— Budapest, július hó 26. —

Krónika.

Glosszák a hétről.

— jul. 24.

Apponyi. Olyan helyzetekben, mint a mostani, politikai beszédek plakát-stilusban kell megrajzolni, nagy, erős vonásokban, egészen sötét vagy egészen világos folttokkal, mert a finom árnyalatok ugyanis elvesznek s csak a fővonások látszanak meg. Erre a világért sem Apponyi Albertet akarjuk kitanítani, akit egyáltalában nem kell kitanítani; van annak esze, különösen magához való — hiszen az ő most szerdai beszédével is nem az országot rántotta ki a helyzetből, hanem saját magát. Hogy most a politikai beszédnek nagy vonásúnak kell lenni, azt éppoly jól tudja, mint mi, s ezért ami e beszédben őt magát biztosítja, még pedig lefelé, mert most a *lefelé* az ur: a nemzeti követelések helyeslése és elismerése egypár hatalmas, erős, a szabadelvű-párt programjából s a kormány kötelességeiből kitörülhetetlen vonással van megrajzolva. Ami ellenben az obstrukció ellen szóljon: a szívek s a lelkek való beszélés, a taktikázás, a kautélázás és a fenyegetődzés: az oly finom árnyalatokkal, oly légies célzásokkal, oly szétömlő fordulatokkal van megstilizálva, hogy tizenkét órányi távolságról már elmosódik, s most, negyvennyolcz órával a nagy beszéd után, e beszédből s az Apponyi állásfoglalásából nem marad meg egyéb, mint, bármint pukkadnak is bele az ó-szabadelvűek, lecszke a szabadelvű-pártnak. Ezek után kibontakozás nem képzelhető egyéb, mint nemzeti engedmények megadása s ezzel meghódolás az obstrukció előtt.

*

Az ó-szabadelvűek. Arra, hogy mint mondtam, egyenként és összevéve belepukkadjanak a dühbe, a méregbe s a féltékenységekbe, az ó-szabadelvűeknek okuk bizonyára van, de joguk nincs. Dühösek, hogy nekik a nemzeti párt programját kell elfogadniok, s féltékenyek, hogy Khuen, aki őket éppugy megveti, mint a nemzeti pártot, mégis inkább erre támaszkodik, mint őrjük. Furcsa: hát van önekik programjuk? Különösen katonai kérdésben? Tisza Kálmánnak volt: a merev megtagadás, és ha volt különbség az Apponyi s a Tisza politikája

közt: ez volt az. Nos: Tisza István erre a programra akart kabinetet alakítani, s ezzel akarta leverni az obstrukciót. Akármit beszéljenek is: Széll alatt s az ő bukásakor ez a program az országban nem volt lehetetlen; sok titkos *tizsaság* van még a mi középosztályunkban, mely, ha a Tisza-rendszer *egészen* föléled, annak többi részei ellenében a katonai programját is elfogadja. Nem is az országban bukott meg Tisza István, hanem a szabadelvű, különösen az ó-szabadelvű-pártban; s ugyanazok a fontoskodó és képmutató nagyfejük, akik most a háta mögött öklüket rázzák Apponyi felé s a zsebükben fűgét mutatnak Khuennak, amiért a nemzeti párttal tart: mikor arról volt szó, hogy az ő politikájuk jusson kormányra, mikor arról volt szó, hogy a kormányzat őrjük támaszkodjék, megugrottak e dicsőség elől, és páratlan perfídiával, hitszegéssel, elvtelenséggel és személyes óvatossággal hagyták cserben Fejérváryt és Tisza Istvánt. Ezek ne vádaskodjanak, hanem bujjanak a föld alá és szégyeljük magukat. S hintsenek hamut a fejükre egy jóvátehetetlen bűnért, legalább az ő hitük szerint bűnért: mert ha ők csakugyan azt hiszik, hogy a nemzeti program magyar szempontból veszedelmes, csakis kizáróan őrjüket fordult meg, hogy e veszedelem az országról elháríttassék.

*

A nemzeti program. Az *előbb-utóbb*, az *egyelőre* és a *lassan-lassan* szentelt víz. Az obstrukciónak ellenállhatatlan ereje abban a kautélázgatásban gyökeredzik, melynek rosszhiszeműségét egy lehetetlennel elfűhatja. Azt ma már csak a csecsemőkkel lehet elhitetni, hogy a hadsereg *hadi* egységének vagy katonai megfelelőségének ártana, ha egyik felét németül kommandirozzák, a másik felét magyarul. Azt pedig, hogy a monarchia dualista berendezésének minden közös intézményünk dualitásában kell kifejeződnie, letagadni már az osztrákok sem merik. Az ő ellentállásuk, a katonai köröké, a kamarilláé vagy az udvaré, tehát komoly veszedelem gyanánt számba nem jöhet — s ha lehetségesek övelük konfliktusok, azokat nem kerülnünk, hanem keresnünk kell, mert akkor a függetlenségi pártnak van igaza, s fakovát nem ér az egész kiegyezés, dualizmus és monarchia. A nemzeti követelésekről, nevezetesen a magyar szolgálati nyelvről való lemondásnak csak egy plauzibilis oka lehet: a magyar érdek, még pedig ugyanaz a magyar érdek, mely általában benne tart bennünket a monarchiában: a védekezés saját nemzetiségeink ellen. Aki magyar ember azt

mondja: nekem nem kell a magyar nyelv a hadseregben, mert ezt nyomon követi a mi nemzetiségeinknek is a hadseregben való térfoglalása, s ezzel a hadseregnek politikai szempontból való megbízhatatlansága: azzal vitatkozni lehet, de el lehet ismerni azt a jogát, hogy a nemzeti követelések ellen tagadó állásban álljon. Ugyancsak: aki magyar ember azt mondja: nekem nem kell nemzetemnek a hadseregben való térfoglalása, mert ez éppugy, mint az önálló vámterület, az osztrákokat birhatja arra, hogy most már ők követeljék a külön hadsereget, a külön és önálló Ausztriát és Magyarországot s a csakis a király személyében egységes monarchiát s ez megfosztja Magyarországot egyetlen igazi biztosítékától, egy nagyhatalomba való tartozásától, — mondom, aki magyar ember így beszél, azzal is lehet vitatkozni, de annak sem lehet elvenni abbéli jogát, hogy nyíltan ne tessenek neki a nemzeti követelések. De azt mondani, hogy: nekem kell a magyar szolgálati nyelv, kell a közös hadseregen belül a magyar hadsereg — s harminczöt év után még mindig csak lassan-lassan akarni e cél felé haladni s kis technikai és nevelési akadályokat, melyekre különben a legrosszabb esetben szükséges tiz évi átmeneti időt már ma is törvénybe lehetne iktatni: áthághatatlan s beláthatatlan időkre szóló akadályul festeni a lángolás, a vágyódás, a türelmetlenség és mondjuk ki, a nemzetnek egy természetes és semmi törvényben el nem vett joga elé: ez képmutatás, szemfényvesztés és jezsuitaság, mely ellen nemcsak szabad, de muszáj is az ultima rációval harcolni. Az orthodox katonai politikának sorsa különben rég eldőlt, még pedig három alkalommal. Először 1889-ben, mikor a nagy Andrássy Gyula, ugyanakkor, mikor az ő hires véderő-beszédét mondta, melyet az orthodoxia ma kátéjának tekint, de melynek az argumentumai igen megtámadhatóak: egyben, nagyrészt személyes rancune-ből, maga is neki esett Tisza Kálmánnak s rákényszerítvén őt az akkori véderő-jevalat 14. és 25. §§-ainak visszaszívására, ő maga, a kiegyezés megalkotója, tört részt a Tisza rendszerén, mely rideg merevséggel *tabunak*, érinthetetlennek, megváltozhatatlannak, soha tovább nem fejleszthetőnek kívánta tekinteni az 1867-iki kiegyezést s a dualizmusnak azt a végrehajtását, mely 1867-ben s 1868-ban történt. Ekkor bukott meg Tisza Kálmán s a Tisza-rendszer. A második lépés 1898-ban történt, mikor Bánffy Dezső megkezdte a katonai oktatás magyarosítását s ezzel kormánypadról mutatta meg, hogy a dualizmus mostani végrehajtása nem *tabu*. Harmadszor és végképp eldőlt az orthodox politika sorsa 1903-ban, mikor Tisza István megbízatását s ezzel az orthodox politika ujjaélesztését az ó-liberálisnak tekintett Hieronymi és Wekerle nemcsak hogy nem támogatták, de Wekerle egyenesen kijelentette, hogy ő csak nemzeti engedmények alapján vállal tárczát. Nem mondom, hogy az orthodox politikának elvi jogosága nincs; nem mondom, hogy Magyarország erőviszonyaiból leszártul ez a politika nem a legmegfelelőbb — de ki kell mondani, hogy e politika Magyarországon ma már lehetetlen s lehetetlenné azok a hatvanhetes politikuskok tették, akik nem magukat áldozták fel az orthodox politikáért, hanem az orthodox politikát magukért.

A Khuen magyar szerbjei. Persze, ha valaki: ujságok vagy kormány kikaparnák számukra az orthodoxia gesztenyét a tűzből, az ó-liberális urak szívesen beleülnének az országba, a dicsőségbe és a hatalomba. De a maguk körmét nem kockáztatják — az ujságírók s a miniszterek pedig azt gondolják: miért legyenek ők a közönség előtt rosszabb és szűkebb keblű hazafiak, mint a nagy Hieronymi s a ragyogó Wekerle? Innen a mérgük az ujságírókra s a bánra, akik az Apponyi obstrukció-segítő beszédét megtapsolták. A Khuen tapsai természetesen nem azt jelentették, hogy ő is ugyanazon nézetben van, mint Apponyi, hanem azt, hogy egyfelől a nemzeti pártot hozzá akarja szegezni az *előbb-utóbb*hoz, másfelől azt, hogy, ha kormányon marad s meglesz, ha meglesz, a rend és a béke, kormányzatában őrájuk akar támaszkodni. A folyosón éppen erről a viszonyról volt szó, s egy ujságíró-társunk *a tempo* mesélte a következőket:

— Nemrég, ugymond, a magyarellenes tüntetések napjaiban, leszaladtam megintervjujni a bánt, a mai miniszterelnököt. Többek közt egyenesen megkérdeztem: a kegyelmes urat azzal a hibával vádolják, hogy a szerbeket tüntetően kijátszsa a horvátok ellen s ezzel ok nélkül keseríti a horvátságot — mi igaz ebből? Khuen erre azt felelte: így felállítva a dolog nem igaz. Annyi azonban igaz, hogy mikor husz év előtt istentől és emberektől elhagyatva, lejöttem ide Zágrábba, a szerbek voltak azok, akik közeledtek felém, akik segítségemre siettek s azóta sem hagytak el — s ezt én sohasem felejttem el nekik!

A nemzeti pártiak is ilyen *szerbjei* Khuen grófnak, s ő, bármit tartson is egyébként Apponyiról s az Apponyi álláspontjáról, bizonyára sohasem felejt el neki, hogy Apponyi mutatott rá arra, amire különben mindjárt a Khuen kormányfoglalásakor *A Hét* figyelmeztetett először: mily véres igazságtalanság most horvátországi multja miatt magyar szempontból fogadni gyűlöléssel azt az embert, aki, ha odalenn rosszul vagy erőszakosan gazdálkodott, ezt éppen magyar meggyőződésből és magyar célokért cselekedte.

Censor.

A vízbemerülő embert meg lehet menteni, de a szerelmeset nem.
Lewis Wallace.

*

Az ember szabadnak születik, így szól az irás s mégis bilincsekbe van verve.
Rousseau.

*

Miért vetne a munkától elgyötört napszámos esti harangszókor keresztet magára? Hisz úgy is alig bírja el keserves élete keresztjét!
Bertsch Hugo.

*

Az ifjuság aranypénzét hasztalan kuporgatjuk. Szórjuk el bátran, mert ha nálunk marad, az idő észrevétlen mögénk suhan és ellopja, bármennyire vigyázunk is reá.

Haraucourt.

*

Az emter — akár a gyermek a sötétben — retteg a bizonytalantól és az istenbe kapaszkodik.

Hauptmann.

Egy csavargó naplójából.

— Gorkij Maxim. —

A sétatér legrejtettebb zugába
— Ritkán vetődik arra valaki —
Surranya jő, megáll ott tétovázva
S úgy néz kémelve a távolba ki.

Arcát titokba rejti sűrű fátyol,
De csábos teste elárul sokat.
Bujálló keblén látszik: benn mi lángol
Ringó csípője kéjre bujtogat.

A rejtő fák közt jár-kezel izgatottan;
Egy padra ül, fölkel s megint leül....
Óráját nézi, majd félős titokban
Levelet bont ki türelmetlenül.

Olvassa sebtén, majd meg visszadugja,
Boszúsan áll föl s megy a térre ki
S hogy a levél kihull a poros utra:
Sietségében észre sem veszi.

... Engem bú, gond űz ily rejtett zugokba.
Hajh, úgy kell éhen lopnom a napot...
Mást mit lopnék, én, becsület bolondja?
Halj meg, kór munkás, ha nincs falatod!

De mielőtt az árnyas padra dőlnék,
Kerüljön meg az elveszett levél!
Utólérem tán a szép szőke nőt még...
Ah, késő! Már a párjával beszél.

Óh boldogok ti, kik jó sorsban éltek
S szerelmes mámor játszik veletek!
Munkátok is beillik pihenésnek
S oly könnyen vagytok becsületesek!

Vagy tán — óh selymes jólét büszke hölgye
Orv, tolvajúton settengtél te itt?
S párod csak czinkostársként von gyönyörbe?
S ajk-ajkon majd megloptok valakit?!

Im, titkoknak e levél a kulcsa...
Tán betörő-kulcs?! Hadd látom hamar!
... Az hát!... Megcsalt férj egygyel több van újra..
S egy sűrű fátyol mindent eltakar.

Csak vissza óh te rongy levél a porba!
Im ott a kedves pár is visszatér...
A bájos hölgy mily enyelegve mondja:
„Elnyelte tán e pusztá sétatér?”

„Ott még olvastam... Ott is van... No, látod
Mégsem veszett el hát kis leveled!”...
S arcukba vágom a gorombaságot:
„Óh a levél, — az, — az el nem veszett!

Telekes Béla.

Egy fiatal ember szakítási naplójából.

Irta: HELTAI JENŐ.

— március 7.

Mit csináljak ezzel az asszonnyal?

Most éjjel van és én föl-alá járkálok az ablaka alatt, egy becsstelen utcában, amelynek egyetlenegy gázlámpája van. E gázlámpa mögött deszkakerítés van, a deszkakerítés mögött pedig egy sírkő-raktár. Oszlopok, gulák, kereszték, fehérek, feketék, szürkék, vörösek bámulnak bele az éjszakába. Csak éppen a név hiányzik róluk, azután akár alájuk is lehetne feküdni, annyira készen vannak.

— Istenem — mondom magamban — ha az a kedves nő itt feküdnék valamelyik kereszt alatt! Ez igen szomorú, de gyökeres megoldása volna a mi kétségbeejtő viszonyunknak. Ugy érzem, hogy nagyon megsíratnám, de utóbb nagyon megkönnyebbülnék.

Sajnos, erre nincs sok reménység. A kedves nő nagyon egészséges, sokkal egészségesebb, mint én. Most a nagy fehér ágyban fekszik, de nem alszik, óh nem. Ilyenkor, az éjszaka csöndességében gondolkozik. Ilyenkor eszébe ki azokat az apró gonoszságokat, amelyekkel másnap halálra boszant. Mert ez a nő csak azért él, hogy engem boszantson. Minden szava, minden cselekedete csak azért van, hogy én megpukkadjak. Néhányszor már ökölbe szorult a kezem, örületes hangyamászás csiklandozta végig a testemet. Ütni, igen ütni, megverni ezt az asszonyt... istenem, de nagy gyönyörűség lenne. Nem megölni, óh nem! Csak úgy, egy kicsit fojtogatni, diszkrétan, módjával, előkelően, hogy ő is hadd mérgeledjék, hadd sirjon, hadd vergődjék, mint én az ő körmei alatt. Jóságos isten, de jó is volna!

Most elfujta a gyertyát. Az ördög vigye el! Ha arra gondolok, hogy most kéjes lustaságban nyújtózkodik a takaró alatt és a fejét a gömbölyű karjára hajtja — sokat megbocsátok neki.

— március 9.

Irének ma nagyon jó napja volt. Minden sikerült neki. Ilyen rossznak talán még sohasem láttam.

Együtt ebédeltünk a hotelben. Egy közös ismerősünk odaült hozzánk, egy elsőrangú ökor, akitől különben is undorodom. Irén majd fölfalta ezt az embert. Olyan szerelmes szemmel nézett rá, mint egy polgáriiskolai növendék életének első huszárhadnagyára. Mikor az bucsuzóul kezét csókolt neki, Irén a szerelmi gyönyörűség intim tüneteit mímelte.

A hotel előcsarnokában, ahol ilyenkor, késő délután egy lélek sincs, kissé megráztam Irént. Ezzel tartoztam magamnak.

Irén dühösen felszisszent. A kocsiban azután kifakadtam.

— Ez így nem mehet tovább...

Irén kajánul nevetett.

— Ne nevéssen!

— Nevetek! Mert maga ostoba, neveletlen, brutális — utálom!

— Annál jobb, annál jobb! Annál könnyebben fogunk egymással végezni.

— Mióta hallom ezt!

— Nem fogja többször hallani! Ha akarja, máris kiszálllok...

— Ne affektáljon!

— Én affektálok?

— De mennyire! Azt hiszi, hogy megijedek a maga szakítási fenyegetéseitől? Hát szakítson!

És hideg gyűlölettel nézett rám.

— Gyűlölöm magát! — mondtam őszinte meggyőződéssel — Oh csak egyszer megverhetném!...

— Hát verjen meg! De nem mer! Mert még ehhez is gyáva! Gyáva, gyáva, gyáva!

Erre szó nélkül megvertem. Ő viszont végigkarmolta az arcomat és kitűnő fogainak minden étvágyával beleharapott a kezembe.

Szerencsére éppen hazaértünk, különben utcai botrány lett volna a dologból.

— március 16.

Öt napig nem mutatkoztam. Irén egyre kétségbeesettebb leveleket küldözgetett értem. Nem is feleltem. Végre ő maga eljött.

— Megbolondultál? — kérdezte roppant gyöngéden.

— Mit akar? — feleltem nagyon bizonytalanul.

— Nem szeretsz már?

Keserűen nevettem:

— Haha! A régi komédia!...

— Semmi komédia! Nem akarok semmit — mondta Irén és veszedelmes czéltatossággal letette a kalapját és lehuzta a keztyűjét. Csak azt akarom tudni, szeretsz-e még?

— Ha ez megnyugvás neked — hát igen, szeretlek... Csak hagyj békén és váljunk el jó barátságban.

— Miért váljunk el, ha szeretsz?

— Ez mindenesetre okosabb, mint ha együtt maradnánk és nem szeretnénk.

— De én nem akarom, hogy elhagyj. Meg fogod látni, hogy jó leszek és nem foglak bántani.

— Ezt már sokszor mondtad.

— De még sohasem esküdtem meg rá. Most pedig megesküszöm... és azt tudod, hogy az eskü szent nekem. Még mindig megtartottam, amire megesküdtem...

Ez véletlenül igaz volt. És különben is Irén most már az ölembe ült és a meztelen karjával átfogta a nyakamat.

— április 9.

Tegnapig nem volt semmi baj.

Olyan boldogok voltunk, mint kezdődő szerelmünk legtévelyodottabb óráiban. Irén néha olyan figyelmes és jó volt, hogy határozottan unni kezdtem. Voltak pillanatok, amikor komolyan azt hittem, hogy szerelmes belém. Ennek nagyon örültem és büszke voltam rá. Bizonyos leereszkedő, pártfogói hangon kezdtem vele beszélni és egész lényemen meglátszott, hogy urnak érzem magam.

Tegnap azután valami csekélységen összekaptunk. Valami igazán jelentéktelen dologon. De mindketten kapva kaptunk azon, hogy egyszer megint kedvünkre kiveszedjük magunkat. Sőt csodálatsképpen, amikor Irén engedni akart, én voltam az, aki makacszkodtam és a végletekig feszítettem a dolgot.

— No fiacskám — mondta erre Irén megdöbbenő nyugalommal — kicsit nagyon kellemetlen vagy! Nekem elég volt belőled! Eredj szépen haza!

Es becsapta orrom előtt az ajtót. Magamban maradtam egy kicsit, azután elmentem.

— április 12.

Jobban veszekszünk, mint valaha. Elkezdődik a régi élet, minden keserűségével, becstelenségével és gyötrelmével. A kétségbeesés és az örület között habozom. Gondolkozás nélkül meg tudnám Irént gyilkolni.

Ma fölmentem hozzá. Nem volt otthon. Három óráig várakoztam rá, amíg végre előkerült.

— Hol volt?

— Mi köze hozzá?

— Tudni akarom, hogy hol volt?

— Nem fogom megmondani.

— Megcsalt?

— Igen!

— Bravo!

Olyan gyűlölettel néztünk egymásra, mint két fenevad.

— Remélem, ezek után tudja, hogy vége?

— Persze, hogy tudom. Éppen azt akartam.

— A szakítást!

— Igen. És most én mondom, hogy szakítsunk.

És nagyon jól tudja, hogy ha ezt én mondom, akkor ez egészen másként hangzik, mint amikor maga mondja.

Ennek tényleg volt valami alapja.

— Jó — mondtam — hát szakítunk. De minek keserűséggel? Jó barátok fogunk maradni! Pá Irén!

— Pá!

— április 13.

Ma nagyon boldog voltam. Végre, végre megszabadultam Iréntől. Vettem neki egy nagyszerű gyűrűt, egy szakítási gyűrűt. Magam adtam át neki. Nagyon meg volt hatva és nagyon örült neki.

— Érdekes — mondta — milyen figyelmes lett maga, mihelyt szakítottam magával.

— Bocsánat — mondtam finom mosolylyal — én szakítottam magával!

— Ezen ne veszekedjünk, most már nem érdemes...

Elhatároztuk, hogy utoljára együtt vacsorázunk. Nagyon boldogok voltunk mindketten, hogy megszabadultunk egymástól. Folyton arról beszéltünk, hogy mennyire unjuk egymást, mennyire nem egymásnak valók vagyunk és mennyire nem értjük egymást.

A kocsiban hazafelé Irén a nyakamba borult és megsókolt:

— Nagyon, nagyon kedves voltál ma este...

— Es te... ha éppen most nem szakítottunk volna... beléd tudnék szeretni!...

— április 14.

Ma megkértem Irén kezét. Nőül fogom venni.

Másként nem szabadulok meg tőle.

Krónika II.

Anina.

— jul. 22.

Aninán nyolcz esztendővel ezelőtt, az emlékezetes zendülés idején jártam. Januárius vége volt, csikorgó hideg, a temesvári expressz-vonat ablakai csupa zuzmara voltak s a fagyos éjszakában óriás fehér bárdokként csillogtak a jeges tájék fái, ormai. Hajnalban indultunk fölfelé a hegyekbe, ahol fekete hó esik. Mert Anina és a körötte fekvő katlan csupa kürtő, hasonlatos egy óriás orgona sipjaihoz, amelyek az emberiség nyomoruságát muzsikálják. A korom mindent bevon durva szövésével, a fedelet, a cserjéket, az utakat a folyók jégpánczéját, sőt a havat is. Mindenütt kémény, kohó és sodronypálya, a hegyekben látni lehet a tárnák nyílásait. Ezek a fekete gádorok az igazi iga, amely meghajlásra készíti az emberi méltóságot, büszkeséget és egészséget. Akik ide beteszik a lábukat, lemondanak minden dőre reményről s a földig alázkodnak a gazdagság előtt.

A kezdő ujságírónak nagy gyönyörűség volt e helyeken járni. Ugyanazt érezte, mint a színház barátja,

mikor a szuffiták közé kerül s közelről láthatja mindazt a czifraságot, tarka képet és füstött hust, amelyet a nézőtérrel lélekzet visszafojtva csodált. Aki tollat vesz a kezébe és leül a szerkesztőségi asztal mellé, többé-kevésbé szocialista, mert annak lenni divatos és illik a cigány-élethez. Jó magam tehát szintén meg akartam ismerkedni a szocializmus embereivel s ezért a szívem nagyobb dobant, amint egyszerre ott termettem közöttük, láttam a földön fekvő, ponyvával letakart hullákat és néztem a golyóktól szitává lőtt gépház falát. Itt teremnek az impressziók s itt nőnek az örök igazságok, melyek szövete-nekként világítják be az ember életét.

Vajjon hoztam-e magammal igazságot és impressziókat? Vésődött-e bele valami az emlékezetembe, egy nagy tétel, amelyik utmutatója lesz minden gondolatomnak? Befészkelte-e magát a boszuérzés szívembe, a hosszú lejáratu boszué, amely a jövőben örökkön megnyilatkozik az író munkáiban, alakjaiban, fejtegetéseiben? Más lettem-e a nagy tragédia forrásánál és megváltozott-e életem pályája? Olyan kérdések ezek, amelyekre érdemes feleletet adni a lelkiismeret, sőt a nyilvánosság színe előtt. Be kell vallanom, hogy csalódtam. Ugyanazt éreztem, mint a színpadon, ha megpillantjuk a természetes pir helyett a bécsi rongyot s a gyémánt helyett az üvegkristályt. A távlat megkápráztatott s aki egy nagy lelkirázkódtatást vártam, tulajdonképpen alig illetődtem meg a hullák és koporsók között. Nagyon közelről láttam a dolgokat s mikor a részletekbe mélyedtem, szemem előtt elmosódott az általános kép. Megpróbáltam, hogy hűen írjak le mindent s mikor elolvastam tudósításomat, úgy éreztem, hogy kevesebbet és rosszabbul írtam, mint aki az esti lapokból dolgozta föl az anyagot. Ujra és újra átdolgoztam az anyagot, soha nem lett jobb s végül elkeseredetten dobtam tűzbe az egészet.

Ma már nem cselekednék ilyen botorul, mert tudom, hogy így jár minden író, aki fotografálni akar s lezövekezi összes megfigyeléseit. Az írás művészete éppen abban rejlik, hogy intuíciónk legyen: intuíciónk az olvasók s nem az előttünk lefolyt dolgok iránt. A közönség messziről, madártávlatból nézi az eseményeket s ha kipécézem neki az apróságokat, elrontja a szemét s elveszti a kedvét, akárha a Jánoshegyen állván, külön akarom neki választani a városon végighuzódó óriási színfoltokat. Az író lásson úgy, ahogy az olvasója lát: kissé felületesen, könnyelműen és gyorsan. Ha elmondom neki, hogy Aninán járva láttam egy kocsit, amelyen mosóteknőben feküdt egy halott gyerek, míg a mellette ballagó oláh könnycseppjei nagyot serczenve hulltak a pipájába, talán többet fog látni, mint ha szociológiai fejtegetésekbe bocsájtkozom és adatról-adatra felsorolom neki a bérharcz előzményeit. És az író mindig a közönség neveli, nem pedig ő a közönséget s az írónak szükségképp hazudnia kell, aminthogy nem igaz, hogy egy zöld köpönyeges oláht láttam, akinek könyei a pipájába potyogtak.

Azzal vádolni az író, hogy hazudik, nagy igazságtalanság. Avagy nem hazudik éppugy a távlat, az események, a halottak s maga a publikum, amely mindenből a színeket kívánja, holott a helyzetek vigasztalanok és

szintelenek? Aki a tudományt a belletrisztikával akarja összekeverni, egytől-egyig pórul jár, akárha színpadról akarna dogmákat hirdetni. A tudás pillérei zordak, repkény nem fut rajtuk végig s a logika könyörtelen vasláncz, amelynek zörgése nem kellemes az élet zajában kifáradt s változatosságot kívánó lelkeknek. Hazug minden, ami szép: az égbolt kéksége, a tenger zöld színe, hazug a mámor és hazug a nő s mégis mindannyit szeretjük, mert csalásuk gyönyörűség az élet örök igazmondásai közepette. Ellenben megbízhatók a közhelyek, mert valamennyiünk nézetét összefoglalják s kiegyenlítik s mégis undorral fordulunk el tételeik előtt. A legtöbb fiatal író azzal kezdi, hogy az igazságot fogja hirdetni s mégis romantikus lesz valamennyi, mert különben antropológus és szociológus fejlődik belőle s nem tud koncessziókat tenni a tollnak.

Aninai utamnak ez volt az egyik tanulsága, a másik pedig az, hogy az emberi nyomoruság szürke és szörnyen egyszerű. Nem látod sem a prometeuszi vergődést, sem a bibliai, a mesék aranyszövetébe burkolt szenvedéseket, sem a kétségbeesett fájdalmat, amelynek lármája az égre tör, csak egy csomó hallgatag embert lelsz, akiket az élet örök fegyházra ítelt. Nagyobb megalázás halandóra nincs, mint a rideg bányákban tölteni el az életet, rablánczok nélkül s mégis rettentően lebéklyózva a szegénység és betegség pribékjeitől. A fegyházakban egyforma minden ábrázat s egyforma itt is, a koromtól s a nyomoruságtól piszkosszürkére mázolván. Hogy lehet, hogy az Isten képére teremtett ember megengedje, hogy ennyire lealacsonyíttassék s nem küzd örökkön e megaláztatás ellen? Hogy szabad, hogy világosságra s levegőre teremtett lények bűzös tárnákban, vak homályban vakondokként tengessék köhögős életüket? Sztrájk és újra sztrájk az, amivel e kérdésekre felelni kell s tulajdonképp csodálkozni lehet, hogy Aninát már régen széjjel nem szedték a bérharczosok.

Bérharcz, itt van a szociálizmus kelevénye. Harcz, könyörtelen küzdelem, de nem a halandót megillető méltóságért, nem az Isten adta jogokért, hanem a pénzért, husz vagy harminczkrajczáros fizetésemelésért, amelylyel az ember csak oly nyomorult marad, mint annakelőtte. S amerre nézünk, a szociálizmus mindenütt ezért viaskodik s neve a bérharczétól immáron elválaszthatatlan. Amig ezek a betűk vannak a piros zászlóra írva, a küzdelem nem lesz ment az anyagi színezettől, s ha alapjában praktikus cél felé is törekszik, az eszmei tartalom hiánya lehuzza az alsóbb régiókba. Hová lettek a szép elvek: az egyenlőség, az általános szavazati jog és a többi szociálista tétel? Ezeket csak munkásgyűléseken szokás hirdetni, vér azonban egy csöpp se folyt értök. Ellenben a tízkrajczáros béremelésért annyi vér ömlött, amennyivel forradalmak történetét szokás megírni. A küzdelmet ez jellemzi, ez tesz irányában tartózkodóvá s Aninán járva, ott is csak azt láttam, hogy amit a gyűlések szónokai beszélnek, távol van ezektől a szegény fél-állatoktól, akik szívesen lennének egész állatok, ha akadna, aki megfizeti érte őket. Pénzért odaadnák az általános szavazati jogot, az egyenlőséget, a nyolcz órai pihenést, ahogy odaadják

az emberi jogokat s az önértet. Pénzért lebujnak mélyen a föld alá, amelynek egészségtelen légkörét a sors keze tudatosan zárta el az emberek előtt, hason kúszva nélkülözik a levegőt, a világosságot, az emberi környezetet és az emberi ékitményeket: a szabadságot s egyenlőséget s néhány fillérért, égve az éhségtől, talán az életüket is vásárra bocsájtanák. A nagy tételeket ők meg nem értik, nem is kívánják s ha néhanap a föld színére állva emelik magasra a csákányt, csak azért van, hogy tiz krajczárral több csurranjon ki a pénztárból s azután újra csönd lesz a tárnákban. A gádorokból fullasztó levegő száll ki... gyerünk, a kalapácsok és balták nem a jövő zenéjét ütik ki, fillérékért és hatosokért folyik itt a harc.

Illo.

A második fészek.

Irta: SZÁNTÓ KÁLMÁN.

(3)

V.

Hogy Gellérth legközelebb átment az özvegyhez, levelet vitt neki Wittenbergnétől. Durva, meritett papiroson volt írva, a grófné nagy, kusza betűivel, még a szokott-nál is kuszábbakkal, mert a grófné félfekeve írta, amint ficzomodott bokájával mozdulatlanul kellett a nyugvágyon hevernie.

»Édes Paulám — így szólt a levél — a mindig szolgálatra kész jó Gellérth híreket hozott felőled s én mélyen meg vagyok szégyenedve gyávaságomon, hogy bármennyit készültem, mégse mertelek soha fölkeresni. Azt mondták rólad, hogy bezárod az ajtót a látogató előtt. Nem kellett volna elhinnem. Most már mennék is, de egy átkozott ügyetlenség miatt tudok a lábamon állani. Nem akarok addig várni, míg felépülök s látni akarlak. Ha meg nem változtál az utóbbi évek alatt — s Gellérth azt erősíti, hogy egyáltalán nem — akkor én még most is úgy emlékszem rád, mint aki jó barátokkal szemben nem ragaszkodik a spanyol etikethez. Ha pedig valakit, engem bizonyosan a jó barátaid közé számítász. El is várlak — ezer csókkal

Klotild.»

— Így viszonozza maga a vendégszeretetet — mondta az özvegy — mikor a levelet végigolvasta, első alkalomra mindjárt kiszolgáltatt az ellenségnek.

— Az ellenségnek?

— Hogy essem én bele mindjárt első lépésre abba az örült kavarodásba, ami így ősszel Wittenbergéknél lenni szokott? Nem gondolta meg, hogy ez a tiz esztendő úgy elszoktatott engem a társaságtól, hogy nagyon fél-szegül fogom magamat benné érezni? Bizony isten, meg se gondoltam, hogy mibe visz bele, ha magát beeresztem.

— Pedig már benne van — s nem kell félnie semmi kavarodástól. A grófné gyöngélkedése a vendégeket úgy szétszórta, hogy alig maradt valaki. S aki van is, alig látni őket. Ha épen azt akarja, hogy átkalauzolom, hogy egy lélekkel se találkozik a grófnén kívül. Mert eljön, ugy-e?

— Muszáj, ha csak nem akarom beigazolni a rólam szállingózó, úgy látszik, nagyon alapos híreket. S nem akarom. Már csak a fiamért se. Utóvégre ma-holnap házasulandó legény lesz belőle s még nem kapna lányt a megyében. A hóbortos anyja miatt. Pedig meg akarnám házasítani mielőbb. Lássá, már erre gondolok.

— Ő, azt hiszem, még nem.

— No, hisz korán is lenne még. De az az idő is eljön.

— El, el, de addig!

— Addig semmire történik, ha az isten is úgy akarja. Gyuszi, gyer ide, mulattasd egy kicsit Lajos bátyádat... Nézzé, a gyerekek már a bajusza is ütögeti magát... Te kis buksi fiam, te, a nyakára vénülsz már az édes anyádnak.

Gyuszi hamar készen volt a mulattatásra. Valami latin pensem készítésével gyötörte magát, melyet »büntetésül« kapott s ez hideg verítéket ütött ki a homlokára. Készséggel ugrott fel tehát, hogy a tanítóénál felsőbb parancsnak engedelmesskedjék.

Kár is volt most minden pillanatért, melyet a szobában kellett tölteni. Az ős a legvégét járta s a távozó élet bucsuzkodása sápadt fénynyel zománczozta be a hal-dokló tárgyakat. A nap még elévillant egy-egy kicsit az ólmosan kóválygó felhők mögül, hideg sugara ezüstös csillogásba vonta a letarolt bokrokat, a kietlen sikokat. A kastély körüli nagy kertben tartogatta még egy kis szín magát, az akácok koronáján, a nyirek karcsu ár-bocznán, az ágyakban hagyott palántákon. Csupa égő színek voltak azok is, a rozsdabarnától kezdve, egész az érett narancs sárgavörösig. Ha meglebbent közöttük a szél, micsoda villogó kavarodás támadt köztük az érczfényű, éles levegőben, csillogó tarka pompája az egymásba olvadó eleven színeknek s mire elült a szél, egy-egy széles, nagy sárga levél ott karikázott a levegőben, lassan szállingózva az édes anyaföldre alá. A nap hiába villant elé, a hal-dokló utolsó mosolya volt az, aki nem akarja a válást nehezíteni.

Mintha Gyuszira is ránehezedett volna ez a hangulat, szótlanabb és mélézőbb volt, mint máskor. Elgondolkozva haladt a fasorban öreg barátja mellett, mikor egy hirtelen fellobbanásban, ami gyakran csapott fel érzelmes szívéből, átfonta Gellérth derekát.

— Édes Lajos bátyám, nem is hiszed, milyen boldog vagyok. Valami nagyon, nagyon nagyot szeretnék csupa boldogságtól. Magam se tudom mit. Talán a napot lehozni s a szívemre szorítani. Vagy megcsókolni a földet ott, ahol egész gömbje megérezné a csókomat. Ilyen hó-bortos gondolataim támadnak, látod. Te hiányoztál egyedül a teljes boldogságomhoz s csodálatos, hogy ezt azelőtt nem éreztem. De most látom mégis, hogy hiányoztál. Az anyám és te, most már teljesen kitöltitek a szívemet.

— Mig nem jön megint egy harmadik, aki részt követel benne.

— Ki jöhetne még?

Gellérth finoman elmosolyodott.

— Még jöhet. Hát gondoltál rám azelőtt is?

— Néha, igen. Mikor egyedül voltam. Csodálatos, hogy az édes anyám sohasem emlegetett.

— Sohasem?

— Nem. Az édes apámról sokat beszélt. Oh, az nagy ember volt! nemes, derék! hisz te ismerted jól, ugy-e?

— Hogyne, természetesen. Az anyád csak jót mondhatott róla.

— Igen. És mégis milyen különös, akárhányszor próbáltam is, sohse tudtam élőnek elképzelni. Ismerem a haját, a szemét, a homlokát, a száját: egészsze összerakni mégse tudom. Téged is akkor vesztettelek el körülbelül, mikor őt, szegényt, rólad sohse szólt azóta senki, s mégis ha rád gondoltam, mindig egészen magam előtt láttalak, kissé szomorú arcuzal, mint mikor utoljára elváltál tőlünk. Valami nagyon súlyos ok tarthatott eddig távol?

— Az, nagyon súlyos. De azért te mindig szeretted?

— Igen, azt hiszem, igen, bár néha féltékeny is voltam rád.

— Féltékeny?

— Igen, az apám miatt. Mért vagy te erősebben a szivembe rajzolva nála? Tulajdonképp magamra haragudtam s úgy tetszett, hogy igaztalan vagyok az emlékéhez. Sirtam is miatta.

— Jól tetted, Gyszi, s derék a te szived. Nem volt okod magadra haragudni s azok a könnyek meg nem történt véteknél voltak az engesztelése. Ott, ahol van az édes apád, ha látta őket, jól estek a szívének. Szoktál sirni is?

— Ha nagyon fáj belülről valami. Egyszer úgy beütöttem a fejemet, hogy varrni kellett, nézd, itt még megvan a helye, a nagy jegenyéről estem le, arról a! A doktor úgy csodálkozott, hogy föl se szisszentem. Hanem az olyan sírás nem szégyen, ugy-e Lajos bátyám?

Gellérth megállt, kezébe fogta a fiu hamvas-üde arczát s a szemébe nézett.

— Semmiféle köny se szégyen, fiam, mely férfiúi szemből pereg alá, nagy és komoly dolog az, akár testi, akár lelki szenvedés facsarja elő. S te már egész férfiú vagy; nem, még nem vagy az, csak a könyeid voltak férfikönyek. S maradj is meg minél tovább annak az egyenes lelkű, őszinte fiúnak, amilyen most vagy.

Megcsókolta homlokát s Gyszi olyan boldog volt belé.

Három napig kellett a nagy batárt tisztogatni, míg használhatóvá tették. Tán azóta se volt befogva, hogy Véghelyi Kelemen az utolsó útjára kísérték. Két oldalt Gellérth meg Gyszi kísérték lovon, az özvegy így vonult fel a barátnéja látogatására. Kissé szivszorongva tette igazán, csakugyan elszokott az emberektől.

A tábornokné nagy áradozva fogadta, nem siettetett elébe, de viszont alig akarta a kebléről elbocsátani. Oda ültette maga mellé a nyugvóágy fejéhez, Gellérthet a másik oldalra s aztán elkezdett beszélni egyhuzamban, a házassága történetén kezdve az utolsó jour pletykáig, mindenkiről. — Ugy-e, Gellérth? s Gellérth tanubizonyoságot tett mindenről.

Paulának jó volt, csak a fejével kellett biccentgetnie, néha akár csak félfüllel odahallgatnia; mégis mind rosszabbul kezdte magát érezni. Mennyi minden történt, mialatt ő eltemetkezett, egész új világ támadt s mit érdeklí őt mindez? s miért kell Gellérthnek mindenről tanuskodnia? Be szeretne volna, ha már vége szakadt volna a látogatásnak.

De még rosszabbul érezte Gyszi magát. Egy darabig ott állt az édes anyja mellett, de aztán jöttek a tábornokné két kis leánya az angol miss kíséretében s azokkal őt is kieresztették. Gyszi egyszerre nehézkesnek érezte magát a két finoman öltözött, porcellán baba képű kis leány között, akikre rá se igen merte emelni a maga nehéz pilláktól árnyékolt, nagy, fekete tekintetét, attól félve, hogy el találják törni. S a rossz érzése még inkább növekedett, míg végig mentek a hosszú szobasoron.

A Véghelyiek uriháza a XVIII. század végén épült, császárság korabeli, elbarnult, megkopott aranyozású butorokkal volt megrakva s Gyszi sokszor elnézegette a faragott czirádákat, melyekkel a székek, az asztalok, a szekrények diszitve voltak. A Wittenbergék kastélya alig egy pár éve lett készen, faragott stucco mennyezettel, a sikos padlón nehéz keleti szőnyegekkel, a modern iparművészet neki oly fura alaku apró remekeivel. Már az uton is sok minden megütötte a szemét: a gőzekék, a sorbavető gépek, a gyárművek, csupa olyan dolgok, melyeket az ő konzervatív gazdagságuk hírből sem ismert. A kis lányok — az egyik tizenkét, a másik nyolcz éves lehetett — három nyelven is próbálkoztak vele, míg végre a negyediken, magyarul, megérthették egymást. Gyszinak úgy tetszett, mintha idegen planétán járna. Érezte, hogy nem nagyon illik bámészkodnia, de mindez a sok új dolog nagyon fölényesen nyomaszkodott a lelkére. A nagyobbik kis lány, Lóla, a mamája csacsкасágával, egészen *grande dame*

módjára igyekezett szóval tartani a vendéget, de belefáradt, mikor látta, hogy az alig-alig tud neki válaszolni.

Utközben egy fiatal urral találkozott, a lányok unokatestvérével, Gyszival körülbelül egykoru fiúval. Gyszi nem értette meg, hogy a fiu mit beszélt Lólával angolul, mikor őt meglátta, csak Lóla elnevette magát, a szigoru miss közbeszólt s Gyszi, ha mer, öklével megy neki a fiatal ur képének. Az se az ő világabéli volt különben. Inczi-finczi legény, a nyaka rengeteg gallérral fölpeczkelve, hosszú haja fényesen lesimitva, nagy aranyvégű szivar-kával a foga között, melyet a világért ki nem vett volna beszéd közben is. Szertartásos szögleteséggel mutatkozott be Gyszinak s azután karjára vette Lólát. Ketten körül-czirógatták a miset, míg leült a zongorához s azután végesvégig keringőzték a nagy téli kertet, melynek virágai még a szabadban voltak. Lóla rózsaszín ruhácskája csak úgy röpkedett a levegőben, aranyos szőke haja kibomlott a selyem szalag alól, mely fogva tartotta, s porcellán arczára a boldogság pirulása ült ki.

Ezalatt a kis Gizi foglalkozott a magára maradt Gyszival, hozzásimult, beszélgette, s végül, hogy a miss meg ne hallja, megkérdezte azt is tőle, hogy tud-e mesélni. Nem a veres sapkás leányról, se a Hamupipőkééről, azokat már elmondta a miss, hanem a vasorru bábáról, az Árgirus királyfiról, a kacsalábon forgó tündérkastélyról, melyeket a Panni leány tud, de a miss nem tud; pedig mennyivel szebbek! Gyszi tudta ezeket és mesélt róluk, amint tudta, míg Gizi az ölébe nem került. Onnan hallgatta azután szájtátva a Gyszi meséit. Ez azonban félszemmel mindig a Lóla forgó tánczát kísérte, s hogy egyszer a kis rózsaszín szoknyácskának szele megcsapta, egészen belekábult. Lóla még megkérdezte tőle, hogy tud-e tánczolni s Gyszi kénytelen volt szégyenkezve nemmel felelni.

Szerencsére, akkor már indulni is kellett. Gizi csókra nyújtotta Gyszinak az arczát s Gyszi alig merte az ajkával érinteni, Lóla és a fiatal ur udvariasan elbucsúztak, de a Gyszi szíve nagyon nehéz volt. Éppen mint az anyja, ő se szólt egész uton egy szót se, hiába próbálta Gellérth egyiket is, másikat is szóra hozni, úgy hogy végre ő maga is kénytelen volt elhallgatni s a kis társaság épp oly némán tért haza, amely beszédesen kiindult.

(Folytatjuk.)

SAISON.

A szalmaözvegy.

— jul. 25.

Kedves barátném,

egészen nyugodt lehet, az ura igen jól érzi magát és elköveti mindazokat a hunczutságokat, amiktől félti. Talán a házasságot nem tördeli, mert ahhoz már elhatározás kell olyankor, mikor az asszony nincs itthon. Ne gondolja, hogy ezzel kedves urát védeni akarom, jóbarátom ő is, a jóbarátok pedig arra valók, hogy velük szemben a feleséget védjük, nem pedig megfordítva.

Én, megkövesült agglegény, nem értem a férjeket, nem ismerem az asszonyokat, holdbeli fogalom nékem a házasság, de ilyenkor nyáron, látván, mennyire megszapordik az én czéhem, egy kicsit figyelmesebben nézek magam körül és teszem azt, amit különben sohasem teszek: vizsgálom a veséimet és számonkérem magamtól: nem voltál-e lelkiismeretlen fráter, amikor megvénülni engedted azt az ismeretlen leányzót, akit esetleg boldogithattál volna?

S akkor első sorban önre gondolok, asszonyom. Nem mint arra a hölgyre, akinek a férje lehetnék, hanem mint mintaképre: milyen lehetne az a nélkülüm kétségtelenül bús és magában hervadó szépség. Ön boldog és rabszolgatartó. Azért boldog, mert rabszolgatartó. Az urát úgy kezeli, mint valami műtárgyat, vigyáz rá, hogy baja ne essék, hogy el ne lopják, gyanakszik rá, mint szerződ-tetett tolvajra, tudja, hogy lop, de nem veszi tudomásul, tudja, hogy ártatlan, de nem bizik benne, mert ha ma még az, a holnapról senkisem kezeskedik. Az asszonyok szentül vallják, hogy egy asszony elég egy embernek és nem tudják elhinni, hogy valóban elég volna. A férj pedig azzal foglalkozik, hogy kenyeret és toilletet keressen, hogy védekezzék az igaztalan gyanu ellen és hogy rajta ne kapják, amikor a gyanu nem igaztalan. Annyit már is tapasztaltam, hogy azokban bizik az asszony legkevesebbet, akikben teljességgel megbízhatna.

Nos, aztán látom most a boldogítókat, amikor rövid időre magukban lehetnek. Valóban olyanok, mint a kiszabadult rabok. Csupa derült, mosolygó arc, csupa virgoncz tréfaság, csupa könnyelműség és kedvesség. Milyen mások ezek az emberek, mint mikor feleségüket karonvezetik ugyanabba a vendéglőbe, ugyanazt a vacsorát rendelve, ugyanabban a társaságban forgolódván! És ilyenkor önkéntelenül visszafelé csavarodik a gondolkodásom: nem látom többé a szalmaözvegyeket, hanem arra gondolok, hogy micsoda különös-furcsa állapot lehet az a házasság, ha rövid időre kiszabadulni belőle ennyire jó?

És gondolok sok egyebet is. Például: ha a férj-uraknak most kedvük telik a legényéletben, akkor alkalmasint kedvük telnék benne az esztendő többi tizenegy hónapjában is. És ebben az esetben a házasság nemcsak rabság, hanem igen csunya és szánandó komédia is. Nem tartja más, csak a kényszer, és szabadság, önállóság, hajlamok és vágyak guzsba kötöttek gubbaszkodnak a belsőben, mint valami sötét pinczében, amelybe ha bevilágítanak, szétszaladnak és elbujnak a zugokban. A házasságban élő ember mintha nem szeretné, ha beléje néznek. Tartja egy morál, mely arra való, hogy a másik tartsa be. Ha nem így volna, miért volnának akkor szalmaözvegyek és a szalmaözvegyek miért éreznék könnyebbnek a lelküket, könnyebbnek a vérüket?

Nem azt mondom ezzel, hogy aki szalmaözvegy, az most már ész nélkül rohan a vasutól, ahol már a feleségét föladta, Ostendéba, a pezsgős kisasszonyhoz. Ismerek igen szolid szalmaözvegyeket, akik itthon főznek és feleségük távollétében sohasem fizetnek kapupénzt. De ez a szoliditás is jól esik nekik és más, mint mikor feleséggel a karjukon szolidak. Valami különös fölélegzés ez, mintha most és csak most volna egészen övék a lélekzetük és az embernek szüksége van arra, hogy egész embernek érezze magát úgy, hogy a másik fele nélkül is egész ember.

Különös állapot ez nagyon s megvallom, nem merem megérteni. Határozottan megfoghatatlan előttem, hogy az ember csupán és kimondottan abból az elszigetelt tényből rendezi az életét, hogy ő férfi és a másik asszony. Mindig tudni, hogy férfi, mindig gondolni, hogy a másik

asszony, egy időnként föllobbanó szenvedélyből rendszert csinálni: már most lobbanj mindig — ahogy a szerelmes asszonyok kívánják, hogy uruk a nap és éjszaka minden pillanatában vágygyal gondoljon és mindig vágyódjék a csókjára. De hiszen az embernek egyéb dolga is van, egyéb vágya és egyéb eszméje, mik megtöltik a lelkét, az pedig, hogy folyton asszonyra gondoljon, szinte képtelen, beteg, erkölcstelen és utálatos állapot! Aki pedig jó férj, az lelkifurdalást érez, hogy mégis tud másra gondolni és önfeláldozó képmutató, aki egyre úgy tesz, mintha minden egyéb, ami feleségétől távoltartja, csak teher volna.

És az asszonyok, mennyire megkívánják ezt a folytonos szerelmességet, mely még bennük sincs meg, csak olyankor, mikor unatkoznak s olyankor, mikor olyan dolguk van, melyet nem szeretnek. De ők mégis mindig asszonyvoltagekra gondolnak s azt hiszik, a férfi is mindig férfi. Nem tudom megérteni, hogy mikor a nő hasonlíthatatlanul tisztább életű a férfinál, miért olyan hihetetlen és fölfoghatatlan föltevés nekik, hogy a férfi ne szaladjon minden szoknya után, mely előttük kaczerkodik. Hogy tisztában levén megközelíthetlenségükkel, miért élnek abban az erős hitben, hogy a többi mind boldog volna, ha uruk rájuk veti szemét és annak csak akarnia kell és alkalmasint akar is.

Azt kell gondolnom, hogy a féltékenység voltaképpen lappangó beismerés: nem vagyunk együvévalók, férfi és asszony egyáltalában nem való együvé. Hogy voltaképpen minden asszony meggyőződésből elítéli a házasságot és minden férj csak tűri az állapotot egyéb, főbenjáró erkölcsi kötelezettségek miatt, milyen a társadalmi tisztesség, a gyermek szeretete és a róla való gondoskodás. A gyermeknek apa és anya kell, de apa és anya csak hiszi, vagy a másikkal elhitei, hogy kellenek egymásnak.

Mi egyéb volna ez a szalmaözvegyi gyönyörűség, mint kipihenése a házasság fáradalmainak? Ugyde nem lehet az életnek alkalmas formája, amely fáraszt. És akkor elgondolom: belefáradsz te az agglegénységbe! Vannak jó napjaid, vannak rossz napjaid, olykor ürességet érzel a lelkedben és gondold: jó volna valakit fölnevelni, hogy célja legyen életednek, de soha nem érzem, hogy jó volna négy hétre férjnek lennem, hogy az agglegénység fáradalmait kipihenjem. Aztán eszembe jut, hogy ha megházasodom, én is szalmaözvegy leszek és örülök, hogy néhány hetet becses nőm nélkül tölthetek. Nem, ennyire udvariatlan én nem tudok lenni, nem vallhatok szerelmet valakinek abban a tudatban, hogy majd örülni fogok a távollétének.

Ezek után bocsássa meg nekem a hosszú irka-firkát, melyből sok minden szorult ki, amit el akartam mondani és sok minden került bele, amit nem akartam elmondani, mert arra gondoltam, hogy ön is férjes asszony, derék asszony, boldog asszony és a házasságot leszólván és egy darab szalmaözvegyi pathológiát adván, voltaképpen önt is leszólom. De ön amellet okos asszony is és ha azzal végzem, hogy önnek ez nem szól, mert ön kivétel, érteni fogja, hogy mit gondolok, amikor ezt mondom.

Simplex.

Palika naplója.

Irta: APUHTIN ALEXEJ.

(4)

Lenyeltem öt ignatium-labdacsot, azután megint három másféle pirulát, de bizony az nem használt. Reszkettem a láztól. Marja Petrovna befogatott s orvosért küldött. Haza vittek, ágyba fektettek s forró teát adtak innom.

Két óra mulva elfogott a forróság, de nem tudtam elaludni. Fölkeltem s azzal büntettem meg magamat, hogy Marja Petrovnával való beszélgetésemet megörökítettem a naplómban. Örök emlékezetűl annak, hogy mily durva, neveletlen és ostoba voltam.

De te is gyönyörű mákvirág vagy ám, te ostoba ficzkó, aki gunyveveket eszelsz ki mások számára s kuplékat fabrikálsz azokra, akik háromszor idősebbek nálad. Mivel oly hullámozó a járásod, azt hiszed, hogy már minden szabad neked? Én is voltam valamikor kamaraapród, én is oly hintázva lépkedtem s nem voltam rosszabb ficzkó nálad, de mindenesetre okosabb. S most mégis gyöngye, ügyefogyott és nevetséges vagyok. Te is így fogsz járni. Az évek észrevétlenül elsuhanak fölötted s ha fogatlan száddal motyogsz valamit, akadni fog egy új kamaraapród, aki még meg sem született s aki rád is hűlye rímeket költ.

Most lábbal tapodsz rajtam s én semmivel sem tudom magamat megboszulni. De ne félj, hátad mögött leskelődik a nagy bosszuálló... az idő. Valószínűleg nem egyszer mondták előtted s magad is ismételted szajkó módjára, hogy az idő pénz. De ha majd oly öreg leszel, mint én, akkor be fogod látni, hogy az idő még a pénznél is több. Mert az idő a legmegvesztegethetetlenebb bíró és a legkíméletlenebb hóhér.

Március 17.

Több napig feküdtem ágyban. Marja Petrovna mindjárt az első nap tudakozódott hogylétem felől, ami nagy jóságra vall, mert postásával azt is megüzentethette volna, hogy többé meg ne látogassam őt. Másnap egy levélkét kaptam Lidától. Annyiszor átolvastam, hogy emlékezetből is le tudom írni:

»Nagyon igazságtalan, ha Misára haragszik, mert Melchizedeknek nem ő keresztelte önt el, hanem Szipkinék kulcsárnéja. Szonja mondta nekünk s mi nagyon komikusnak találtuk. De ezentul senki sem fogja önt így nevezni, mert látom, hogy sértve érzi magát. Nem is hiszi, mennyire fáj, hogy ön beteg s mennyire szeretném már egészségesen viszontlátni.

Barátnője

Lida.

E levél vétele után megnyugodtam s a lehető legboldogabb napot töltöttem az ágyban. El is felejtettem, hogy beteg vagyok; megfeledkeztem környezetemről, mindig csak Lida arcát láttam magam előtt s egész nap Tyucsevnék költeményét, az »Utolsó szerelmet« dudoltam, mely kedvenz versem. Azt mondja, hogy: »Oly gyöngéd és babonásan szeretünk, mint életünk alkonyán.«

Igen, babonásan. Ennél jobb jelzőt ki sem lehetett volna találni. Figyelmesen vizsgáltam Lidának bizonytalan, szinte gyermeki vonásait s ezekből a betűkből akartam az ő jellemét és az én jövőmet kispekulálni. Ha fiatal volnék, szeretnék tőle egy arczképet; de most nincs rá szükségem, mert úgyis látom. A K betűnek fönt olyan különös horgot csinál, amelyből az ő arcát látom kikukucsálni.

Ha a szerelemnek külön országa volna, de különös és kegyetlen volna ott az élet! Micsoda törvények lennének ott érvényben s általában kötnék-e törvények ezt az önfejű, önző királynőt? Száz meg száz szép asszony halad el előttünk s mi közönyösek maradunk. Azután egy csinos arczocskával találkozunk valahol s egyszerre úgy érezzük, hogy életünk tele lesz nemes tartalommal s ez arczocskán kívül semmi sem létezik ránk nézve a világon. Honnan van ez? Mi ennek a magyarázata? Talán onnan, hogy a dédapánk is ehhez hasonló asszonyt szeretett valamikor s ennek képe velünk együtt született, átment a vérünkbe és idegeinkbe. Nagy boldogság, ha ezzel az asszonnyal addig találkozunk, míg fiatalok vagyunk, mert követi a hívásunkat s ekkor a szerelem királynője mindkettőnket befogad csillogó portájába.

Ó jaj nekem; az én fiatalságom ily találkozás nélkül folyt le. »Ön még nem öreg ugyan, de már jól benne van az években...« — mondá nekem Lida, ismeretségnünk első napjaiban. Mi az: »benne van az években?« Hát tehetek én arról, hogy ő oly későn született, én pedig oly korán? Hát bűn számba mennek az évek? Ellenkezőleg. Az ember az élet minden más szférájában az évekkel együtt több tiszteletben és becsülésben részesül. Miért fosztják meg őt a legszentebb jogtól, attól, hogy szeressen? Ily körülmények közt legjobb lenne mindenkit megölni, aki már negyven éves elmúlt.

— Nem — mondá a kegyetlen királynő — megölni nem fognak téged s a szerelemhez való jogodat sem fogják tőled elvenni. Ha akarod, jöjj hozzám, de előre is mondom, hogy az én birodalmamban nem lesz könnyű életed. Állj ide palotám rácsához s nézd, hogy mint pazarlom másokra mosolyaimat, hízélgéseimet és a boldogságnak könnyeit. Állj ide a rácsához, de hallgass. Itt nem lesz sem tiszteletben, sem becsülésben részed, de őrizkedjél attól, hogy elégedetlenségednek még csak a látszatát is eláruld, mert különben még azt sem engedem meg, hogy a rácsnál állj. Véred az elkeseredéstől fog forrongani és hullámozni, de te csak neved kihívó, lelketlen nevetéssel; szivedet bánat fogja marcangolni, de te csak neved és tánczolj roskadozó lábaidal... Mindenekfelett pedig hallgass, légy néma, néma, néma.

— Nem fogok hallgatni! Jöjjön, aminek jönnie kell, de én belül kerülök e varázslat alatt álló vasrácsra s a szabad ember büszke nyelvével fogok megszólalni, talán még sem fognak kikergetni. Az asszonyok talán csak nem mindig az éretlen ficzkókat kedvelik. Itt van például Mazeppa esete... Sokkal öregebb volt nálam s Mária mégis beleszeretett... Utóvégre még nem vagyok öreg ember, nem vagyok még Stepan Stepanovics, aki két év óta szélütött.

Március 26.

Tegnapelőtt megengedte az orvos, hogy az ágyból fölkelhessek, de azért ki ne próbáljak mozdulni a szobából. Ettől a perctől kezdve megért agyamban az a terv, hogy Lidával rendbe hozom a dolgot. Őszintén megvallva, reményemet az ő levelére alapítottam. Tegnap teljesen elhatároztam magamat s az imént vittem véghez. Alig távozott el tőlem az orvos, felöltözködtem s rohantam a Szergijevszkájára.

Tervemet arra alapítottam, hogy Marja Petrovna nagyon későn kel föl s hogy kora délelőtt nem talállok náluk vendéget. Számításom sikerült. Lida egyedül ült a teremben a zongora mellett s egy szonátát tanulmányozott. Roppant örült, hogy láthatott s mindjárt szaladni akart Marja Petrovnát fölkelteni. Alig tudtam visszatarítani. Kezdetben közönyös dolgokról beszélgettünk, de végre elszántam magamat, nagy feneket kerítvén a dolog-

nak. Elkezdtem az én szomorú egyedülvalóságomról s arról beszélni, hogy ezt csak Lida tudná meggyógyítani.

Lida hamisan nézett rám s valamit mondani akart, de magába fojtotta. Végre már nem tudta visszatartani.

— Beszéljen Palika világosabban. Házassági ajánlatot tesz nekem? Nagyon szép öntől.

Fölugrott a székről s megragadta mind a két kezemet.

— Nem álom ez, Lida? — mondtam magamon kívül. — Hát beleegyezik abba, hogy a feleségem legyen?

Lida visszahökken s megint leült.

— Abba nem, Palika. De mégis nagyon szép öntől, hogy megkért.

— Mit jelentsen ez, Lida? Miért kinoz engem?

— Nagy titkot rejtegetek; de isten neki, önnek elmondom. Megigérttem, hogy Misának leszek a felesége.

— Misának? Hiszen még az apródtünetekben szolgál.

— De négy hónap múlva tiszt lesz s akkor nyomban összekelünk. De ha fiatalsága miatt nem engedik meg neki, akkor orvosi bizonyítványt kér s kilép a szolgálatból. Később azután ismét visszatér az ezredhez. Ó, ezt mind megbeszéltük. Már akkor szerettük egymást, mikor a penzióban voltam. Látja, hogy mennyire szeretem önt? még ezt a titkomat is elárultam önnek. Senkisé tud róla. Ugy elszomorított, mikor az ön... elhagyatottságáról kezdett beszélni, hogy ha nem ígérttem volna meg Misának, akkor egész bizonyosan az ön felesége lettem volna. Hanem tudja mit? Vegye el a nénit. Akkor együtt élhetnénk... Az volna csak a pompás! No nem akarja!... Ugyan vegye el az én kedvemért... Elmondhatom, hogy ön házassági ajánlatot tett nekem?

Hallgattam.

— Nohát nem mondom; mert látom, hogy ön nem akarja. Csak Misának fogom elmondani, mert Misának utóvégre mindent szabad tudnia.

— Természetesen. Misának megmondhatja — kiáltottam kétségbeesetten. — Meg is *kell* mondania! Hogy is lenne lehetséges az, hogy Misának el ne mondaná! Ő az ön férje lesz, mindenki másra nézve már ez maga is nagy boldogság lenne, de Misának még ekkora boldogság is kevés. Diadalának betetőzéséül hadd gunyoljon és nevésszen ki egy szegény öreg embert, akinek immár semmije sincs az életben.

Lida ismét fölugrott s átfogta a nyakamat.

— Palikám édes, bocsásson meg, nagy ostobaságot mondtam. Higgye el, senkinek sem fogom elmondani, sem a néninek, sem Misának. Maradjon ez kettőnk titka. Ugy-e ezentúl is fog szeretni s jóbarátok maradunk.

Éreztem, hogy ha haza nem sietek, elbőgöm magamat, mint egy gyerek. Így végződött tehát az én utolsó szerelmem, melyből csak a szerencse párolgott el, de a reménytelenség megmaradt.

Meg kell vallanom, hogy mikor hazaértem, bizonyos megkönnyebbülést éreztem. A helyzet tisztult s nem lesz többé ok sem nyugtalanságra, sem izgatottságra. Nyugodtan folytathatom ezt a naplót. Lida kijelentéseiben az tett nekem legjobban, hogy Misa orvosi bizonyítvány alapján fogja kérni, hogy a szolgálattól megválhasson. Szeretném én azt az orvost látni, aki ezt az orvosi bizonyítványt kiállítja. Hiszen Misa oly egészséges, mint egy tuskó. Ha a világ összes orvosi fakultásai gyülnének is össze Pétervárott, azt hiszem, hogy semmiféle betegséget sem tudnának nála megállapítani. Gondolkozó, művelt embernek kellene annak lennie, aki beteg; tuskók pedig nem szoktak megbetegedni.

Márczius 27.

Alig irtam be naplomba Lidával való tegnapi találkozásomat, mikor Marja Petrovnának a következő levelét hozták:

»Mon cher Paul!

Nagyon megörültem, mikor megtudtam, hogy reggel nálunk volt. Nem is tudtam, hogy már szabad kijárnia. Ebédeljén ma nálam, magam vagyok, mert Lida egész napra kirándult.»

Elmentem, mert nekem már ugyis mindegy volt.

— Marja Petrovna — mondtam neki, mikor ebéd után letelepedtünk a kis szalonba — oly régi barátok vagyunk, hogy szinte kötelességemnek tartom valamit meggyónni önnek. Meg fog talán haragudni, de azért mégis kimondom.

— Hát az igaz Palika, hogy mi már nagyon régi barátok vagyunk.

— Tudja-e, hogy ma reggel miért voltam itt? Megkértem Lidija Lvovna kezét.

Más asszony legalább is fölkiáltott volna bámulatában, de Marja Petrovna nem csodálkozott semmin. Csak annyit kérdezett éktelen flegmával:

— Igazán? Valóban? No és?

— Természetesen kosarat kaptam. Hát lehetett volna talán egyebet is várni?

— Lássa ebben nincs igaza. Ha Lida engem megkérdezett volna, hogy mit cselekedjék, bizonyára azt tanácsoltam volna neki, hogy menjen önhöz, önből bizonyára kitűnő férj vált volna.

— Köszönöm Marja Petrovna, bár természetesen ezt csak azért mondja, hogy engem vigasztaljon.

— Nem azért. Tudhatja, hogy sohasem hízlek önnek. Ha Lidának lettem volna, okvetlenül igent mondtam volna. Igaz ugyan, hogy a különbség nagy, de tesz is az valamit! Mostanság oly gyakori eset, hogy a leányok szerelemből fiatal emberekhez mennek férjhez s egész életükben szerencsétlenek lesznek.

Marja Petrovnát meg szerettem volna csókolni ezen szavaiért. Ez már asszony, gondoltam magamban, aki engem igazán szeret és becsül s nem nevet ki, mint a többi. Én meg soha nem ismertem az ő igazi értékét. Ilyen az élet. S most ezt az utolsó vigasztalásomat is elveszitem? Mert a történetek után ide már nem járhatok annyit. S hirtelen szorongás fogott el arra a gondolatra, hogy haza kell mennem. Haza a magányba, az elhagyatottságba.

Ránéztem Marja Petrovnára. Szemei annyi jószágtól és szánalomtól ragyogtak, hogy az asszonyt szépnek találtam.

— Marja Petrovna — pattant ki belőlem az indulat — ha Lida helyett úgy cselekedett volna, cselekedjék most úgy saját maga helyett. Legyen a feleségem.

Nem is csodálkozott rajta. Egy pillanatig elgondolkodott, azután így szólt:

— Nem Pavel, az én helyemben az teljesen lehetetlen.

— Miért?

— Nagyon sok okból. Először is nem akarom a szabadságomat elveszíteni.

— Mi az ördögnek kell önnek ez a szabadság? — kiáltottam oly idegesen, hogy el is felejtettem megválasztani a kifejezéseimet. — Hiszen kérem ugyis úgy él, mint egy apátnő, kivéve, hogy a breviárium helyett a *Revue des Deux-Mondes*-ot olvassa, ami egy és ugyanaz... Ne rémüljön meg, világért sem akarom bántani az ön kedves lapját. Higgye el, hogy *ezt* a szabadságát nem fogom megcsorbítani. Más oka nincs?

— De van. A főök az, hogy már nagyon késő az idő. Miért nem tette az ajánlatát akkor... amikor engem még szeretett.

— Az isten szerelméért Marja Petrovna, akkor mi csak tíz évesek voltunk... Hát lehet ilyen korban megházasodni?

(Folytatjuk.)

Saison II.

Nyári Múza.

1.

A kánikula szent havában,
Mikor harminczhat fok a hő,
Mély tiszteletnek — és csak annak! —
Örvendez részünkről a nő.

Ilyenkor alszanak a vágyak,
Minden kívánság lelohad
S a hővel éles ellentétben
Lehül a bűnös gondolat.

Szivünk étvágya minimális,
Nem izgat a legjobb falat,
A hölgyek hasztalan epednek
A könnyű nyári blúz alatt.

Hiába biztatjuk magunkat:
»Nézd, ajka nedves, válla hó!...«
Ily körülmények közt a csókrul
Csupán csak elmélkedni jó.

Csak értekezni. Magyarázni
A szerelmi theóriát,
Sejtetni, hogy a szomju szívnék
Mi az, mi — télen üdvöt ad?

Amit Juszuf mondott a csókrul
Meggondolatlan tréfa volt,
Javitva mondaná ma ő is:
»Csak magyarázd — s ne gyakorold.«

2.

S mégis, ki hinné, hogy a szerelem,
Virágokat ilyenkor is terem?

Virágokat, melyek pompázva nyílnak
A hirdetéseid közt, fürgé Hirlap.

Itt egy előkelő úr, czvikkeres,
Gazdag, önzetlen özvegyet keres.

Ott egy leány sir: »Sirba visz a bánat,
Ki váltaná ki zálogcédulámat?«

S a felelet megjő rá csakhamar,
Mert nyáron is nagylelkű a magyar.

Magát a lány nem hasztalan kínálja,
Nagyon csinos a zálog-czédulája.

Ismerkedés. S hogy pár hó elmula —
Van új zálog s nincs róla czédula.

3.

A csöndes nyári éjszakában
Egy ökör csorda megy tova,
Megy rendületlen bizalommal,
Mivel nem tudja, hogy hova?

Én a kávéház ablakából
Nézem a díszes sereget,
Mely néha föl a csillagokhoz
Keserves bögést ereget.

Ezek az ökrök Bécsbe mennek,
De nem töltik ott a nyarat,
Nagy tévedés, hogy az ökör még
Fönn Bécsben is ökör marad.

Ez régen volt. Ma már a sorsuk
S a róla szóló nóta bús,
Az, ami Pesten még ökör volt,
Holnapra Bécsben marhahús.

4.

Igen, a kávéházban ülni:
Szép e multság szerfölkött,
Amíg a hűvös limonádét,
Szalmán keresztül szűrölköd.

Mily jó is hozzád a kegyes sors,
Mily barátságos végzeted,
Hogy minden súlyos pillanatban
Egy szalmaszálat ad neked.

Abba kapaszkodik reményed,
Ha földre sújt a szörnyű gyász
Ha véletlenül vízbe fulsz vagy
Ha limonádét iddogálsz.

5.

Mig más a méregdrága Tátra
Nyájas virányán andalog,
Én Budapesten nyaralok.

Mig mást a Balatonba visznek
Az ott fürdőző angyalok,
Én Budapesten nyaralok.

Nappal a kávéházban ülök,
Éjjel kísétálok. Gyalog.
Én Budapesten nyaralok.

Több fényüzést nem engednek meg
E jövedelmező dalok...
Hát Budapesten nyaralok.

Incubus.

Félmult időkből.

Pecci Joachim.

Ott fekszik immár a biboros castrum doloris-on
XIII. Leo, a maximus pontifex. Mert hogy nagy volt Péter
apostolnak ez a helytartója mint ember, mint egyházfő,
és mint államférfi, azt minden vallásfelekezeti bélinek be
kell ösmerni. Meleg szíve az egész emberiséget besugá-
rozta szeretetével. Míg elődei a gyűlölet nevében mág-
lyára küldték az eretnek kálvinistát, zsidót, addig ő min-
dig a szeretet nevében cselekedett, annak a nevében szólt.
XIII. Leo ezenkívül még modern szellemű embernek is
bizonyult, s pásztorleveleiben akárhány passzust találunk,
ami összevág a legmodernebb gondolkozók, Taine, Jouffroy
vagy akár Montesquieu tételeivel.

Érdekes, hogy XIII. Leo anyai ágon annak a világtörténetileg oly híres Cola di Rienzinek az ivadéka, aki a XIV. században, a pápák avignoni tartózkodásának idejében, Róma antik reszpublikáját akarta visszaállítani.

A Rienziek később Prosperiek lettek. Erről hiteles adatokat találhatunk Cori, olasz város archivumában. Pecci Lajos, később ezredes a pápai hadseregben, Cola Rienzi egy késő ivadékát, a szép Prosperi-Buzzi Annát, egy rendkívül vidám, a dalokat és verseket szerfelett kedvelő leánykát, vette feleségül.

A carpinetoi ősi kastély 1791 szeptember 27-én öröm és vigasságtól hangzott. Szólt a muzsika, folyt a bor, a nép meg járta a tánczot. Ezen a napon ünnepelte Pecci Lodovico a lakodalmát. Rococo divat járta még akkor, s az ifjú pár remekül festett a bársonyos, selymes ruhákban, fehér vuklis parókával.

Pecci Lodovico boldog házasságából sok gyermek származott. Vincenzo Giacchino — a kis Ninóból — lett XIII. Leo, a nagy pápa; aki, mint többi fiutestvére, a viterboi jezsuitáknál járt iskolába. Édes anyjuk minden gyermekén, de különösen a kis Ninón csüggött nagy szeretettel. Vakáció után rendesen személyesen vitte vissza a jezsuita atyákhoz, s az ő kívánságához mérten, lett Pecci Joachim pappá. Anyja ugyanis egyszer azt álmodta, hogy a kis Ninót hófehér talárban, fején a tiarával látta. Összeültek a szomszéd nemes urak, urasszonyok s mind azt jósolták, ez azt jelenti, hogy pápa lesz a fiuból. A jövő megmutatta, mennyire betelt Pecciné álma, de ő maga már nem érhetette meg a dicsőséges pályafutásnak legelejét se, mert még mint tanuló hagyta árván kedves Ninóját. De csodálatos, a szerető, hű anyának emléke egész élete folyamán elkísérte XIII. Leot. A hálószobája mellett lévő kis házikápolnában, az aranyos oltártól jobbra, fehér terítős asztalka állt, rajta egy Krisztuskép, fölötté egy fehér selyemszalag, édes anyjának, néhai Pecci grófnének halotti koszorujából.

Rokonait, szülővárosát külföldben fogytig valóságos rajongással szerette a pápa. Ha Carpinetoból jött valaki, igazi ünnepszámba ment nála. Valamikor, mint siheder, szenvedélyesen szeretett vadászni Pecci Joachim.

Pár év előtt, valami zarándoklattal, eljött az az aggastyán is, aki kedvencz vadászczimborája volt. Mikor meglátta, szinte megijult XIII. Leo, s vidáman kezdett emlegetni régi vadászkalandokat. A legapróbb részletekre emlékezett, még arra is, hogy egyszer, valami les alkalmával, annyira megéheztek, hogy majdnem ájultan vitték őket haza, mert nem akarták a zsákmányt elszalasztani.

— Koplaltunk, de a vadat mégis megkerítettük. — Végezte jóízű mosolylyal — emlékezel-e Giovanni?

A gyerekkori pajtás azonban nem emlékezett úgy minden részletre s meg is jegyezte:

— Bizony szentséges atyám, nem emlékeztem volna én már ezekre, ha most újra nem hallom.

Pecci Joachim elvégezte úgy a jogot mint a theológiát s 1837 december 31-én Odeschalchi Károly bíboros és pápai vikárius szentelte áldozópappá. Első szereplése XVI. Gergely alatt, mint beneventi kormányzóé maradt emlékezetes, ahol kitűnő adminisztratori képességével tünt ki. De mint a belga udvar apostoli nunciusa, még jobban megmutatta diplomatai talentumát. Mióta Belgium függetlenségét kivívta, nagyban torzsalkodtak ott a protestánsok és katolikusok. Az iskolákért folyt leginkább a harcz, éppen úgy, mint napjainkban. Pecci finom tapintata egyengette a viszályt s soha se hagyta a szélsőségekbe menni.

A társaságokban is nagyon kedvelték Pecci nunciust. Magának az eszes, tanult királynak is kedvességében állott. Ez időtájt sokszor meghívták nagy diplomatai estélyekre, ebédekre, ahol kiváló szelleme mindig az első helyet biztosította Peccinek. Szent, tiszta élete közmondásos volt.

Egy ilyen, de szűkebbkörű diplomatai ebéden, egy nem igen finom lelkületű diplomata azonban aszkézise miatt meg akarta tréfálni. Több fotografiát mutatott neki ugyanis, végül egy olyant is, amely egy sarkig decolletált hölgyet ábrázolt. Pecci megnézte a képet, aztán egy szemöldök-rándulás nélkül megjegyezte:

— Ah! nem is tudtam, hogy méltóságod feleséges ember.

Az óriási sottise-ra elképedt az egész társaság, de egyetlen egy szót sem tudtak szólni, olyan szellemes volt a megérdemlett rendreutasítás.

Peruggiai püspök korában sohasem politizált. Lelkesen, de mindig illedelmesen és tiszteletet érdemlőleg védelmezte egyháza jogait, s mikor 1860-ban Sonnaz tábornok erőhatalommal elfoglalta rezidenciáját s Santit, egyik legkedvesebb udvari papját agyonlővette, még akkor is olyan mérsékletesen és annyi méltósággal járt el Pecci, hogy a szárd hatóságok, és az olasz királyi katonaság se tagadhatta meg tőle nagyrabecsülését.

Miután 1878 február 7-én, éppen egy hónappal Victor Emánuel halála után, IX. Pius pápa örök álmra zárta sok szomorúságot látott szemeit, pápaválasztásra gyűltek a bíbornokok. Magyarországot Simor János és Mihalovits bíborosok képviselték. Tudvalevő azonban, hogy a messzeföldről jövő kardinálisok inkább csak dekorációnak jönnek a conclavéra. Mindent a vatikáni camarilla intéz el, amely máig mindenható. Emel és buktat. 1523 óta mindig olasz pápa ült Péter apostol székében, s hiába dörgött egyszer, egy régiebb konciliumon, a magyarfaló Strossmayer ez ellen, rákiáltották a monsignorék, hogy: Taceat et descendat.

El is hallgatott, azonképpen a szószékről is leszállt Diakovár püspöke. Azóta meg nem bolygatta senki ezt a kérdést.

1878-ban is csak olasz pápát választottak tehát, éppen úgy, mint Bakács érsek idejében, még pedig Pecci Joachimot, akit február 20-án emeltek az apostol trónusába. Halotthalványan, csöndben ült a jeles egyházi férfiú, midőn a diakonus bíboros kérdezte:

— Elfogadod-e a kánoni választást, amely az egyház fejévé tett?

Az új pápa szemét ellepték a könnyek és imádkozni kezdett az istenhez, venné le fejéről a tiara sulyát. Végre Donnet bíbornok erélyesen megszólalt:

— Bátorság, most nem Önről, hanem az egyházzal s a világ jövőjéről van szó.

Miután XIII. Leo beléegyezett megválasztásába, az ősz Caterini bíbornok a Péter-templom loggiájáról kihirdette a történeteket s Róma minden templomában megszólaltak a harangok. Márczius 3-án koronázták meg XIII. Leot szűk körben, a sixtusi kápolnában, s a népet is, nem mint a pápák világi hatalmának idejében, a külső loggiáról, de csak a belsőről áldotta meg.

— Testvérek vagyunk mindnyájan. A békét, ne a háborúságot keressük, Isten mindnyájunké. Ezt tartotta XIII. Leo. A rideg meg nem alkuvást hirdette IX. Pius történelmi non possumus-a, XIII. Leo ellenben pápaságának egész ideje alatt a békét kereste. Uralkodása hosszú láncozolata a sikereknek. A Németországban dühöngő Kulturkampf-nak ő vetett véget. Svájcban megakadályozta az egyház üldözését. Minden nagyhatalommal igyekezett jó barátságban lenni, így a protestáns államokkal is. Ezt dokumentálják VII. Edward, angol király és Vilmos, német császár római látogatásai. Oroszországban jelenlegi sokkal jobb helyzetüket Leonak köszönhetik a katolikusok, sőt barátságos viszonyt kötött a chinai és japáni császárokkal is. A missio egyik tagját, egy magyar, főrangú származású jeles papot csak nemrég fogadott a japáni császár, behatóan értekezve vele az ázsiai, nevezetesen koreai térítések dolgában.

A magyarok iránt különben nagy előszeretettel viselkedett a kitünő főpap. Minden alkalmat megragadott, hogy a nemes és vitéz magyar nemzet iránti vonzalmát kifejezze. Többnyire voltak körében magyar papok, s ezek közül kiválóan szerette Széchenyi Miklóst — ma Győr püspökét — Vay Pétert, aki több ideig mint szentszéki protonotárius is működött, meg a fiatal Zichy Gyulát.

Mikor Schlauch, a nagyváradi bitoros meghalt, egyik odavaló kanonok éppen Rómában járt. XIII. Leo fogadta s a váradi püspök kinevezéséről is esett szó. A magyar pap megmondta, ami a szívében fekszik: — Legjobb lesz, ha Szentséged ide adja nekünk Zichy Gyulát.

A pápa mosolygott, azután elgondolkozva mondta: — E ancora troppo giovane. . .

Pedig a legitimebb környezet szerint, magának a pápának is ez lett volna legfőbb óhaja.

Nagyon szerette Vaszaryt, a Pax emberét, s több ízben kitüntetésekkel fogadta. A hazáját szerető, egyenes, nem hivalgó, szerény benediktinus-ról gyakran mondta Leo: Igazi pap, aki nem politizál. Dessewffy Sándor, a nemes-szívű csanádi püspök, aki beavatottak szerint — mindent, de annál is többet elajándékoz — szintén gyakran járt Rómában, s kiváló történettudós unokaöccse, Dessewffy Gyula apátplébánossal együtt, kedves vendége volt a pápának.

A Regnum Marianum zárandokait mindig kitüntette; akárhányszor beteg fogadta. Valláskülönbőség nélkül fogadott különben, s egyik legnagyobb öröme abban telt, hogy ötvenéves papi jubileumát a protestánsok is nagy ünnepélyességgel ülték meg.

Magyar főrangú asszonyok akárhányszor magán-audienziát kaptak. Még ez év február havában is, többek közt gróf Andrássy Gézanét fogadta így, akivel azután nagy szeretettel beszélt a szép Ungheria-ról. Mikor Szegedet elöntötte a víz, XIII. Leo egyike volt a segélynyújtóknak. 1886 augusztus 22-én pedig, mikor Budavárának a töröktől való visszavételét ünnepeltük, ékes hangú körlevelet intézett a magyar püspöki karhoz.

Két év előtt egy budapesti lipótvárosi szép asszony is járt a pápánál. Miután ő szentsége áldását adta rá, halkán megjegyezte:

— Mózesvallásu vagyok.

— Non fa niente — felelte a pápa — azután kijelentette, hogy Isten előtt mindenkin egyformán fog az ő áldása.

Sőt néhány év előtt egy magyar szolgája is volt a pápának. Az illető a vatikáni nagykövetség egyik tagjával jött Rómába. Gazdája meghalt s véletlen folytán bejutott XIII. Leo legbelső aulájába, ama nyolcz selyemfrakkos szolgák egyikének, akivel Péter utóda naponta közvetlenül érintkezik. Ettől a fiutól akárhányszor megkérdezte a pápa, milyen nálunk a nép, milyenek szokásai, élete, zenéje, s több efféjét.

Kedvencz itala is magyar bor volt. Az ó-tokaji. A királyi pinczékből gyakran kedveskedett neki a király, aki nagy szeretettel csüggött Róma agg főpapján.

A Leo-torony mellett, kedvencz nyári tartózkodási helyén, maga is telepített egy szőlőt. Akinek annak a terméséből juttatott, azt már mindenek felett becsülte.

Egy alkalommal küldött belőle egy magyar főpapnak, aki azután, öt-öt butellával, a legfinomabb tokaji borokból, viszonzta a pápa ajándékát. Volt köztük a Szemere Miklós híres boraiból — akinek ezidő szerint a legrégebbi tokaji borai vannak — azután 1811-iki régi tállyai és Andrássy-féle monoki termés. A pápa mind rendre kóstolta, azután a monokiról nyilatkozott legnagyobb dicsérrel.

— De ugy is illő, hogy legyen. A jó isten a legjobb embernek természetette a legjobb bort.

Ezzel Andrássy Dénesre célzott a szentséges atya,

akinek nábobí jótékonyosságát annyi magyar papja említette, s amelyről személyesen is olvasott a lapokban. Mert passzionátus újságot olvasó volt XIII. Leo, s bizony elolvasott ő egyebeket is, mint amit megkékczeruzázott a környezete. Ezért volt tájékozottsága mindenről oly pontos, hogy látogatóit bámulatba ejtette. Az újságot olvasáson kívül szeretett régebben sakkozni, s a nyolczvanas években kedvencz partnere volt Gnütter Alfönz minorita, a Péter-templomnak hosszú ideig gyóntatója: pro lingua hungarica.

Ereje lassan fogyott XIII. Leonak. Teste már majdnem porrá omlott, mikor szelleme még egyre sugárzott s hosszú küzdelem után adta meg magát csak a fejedelmek leghatalmasabbjának, a halálnak.

— Finita! mondotta, miután a főpenitenciárius, in articulo mortis feloldozta s szemeit lezárván, várta, hogy fényeskedjék néki immár a lux perpetua. . .

Vicomte Letorière.

INNEN-ONNAN.

△ A bänné. Ha Khuen-Héderváryt nálunk még mindig a bännak mondják: ez idegenség és maliczia. Ha feleségét, Teleki Jozefin grófnőt még mindig a bännénak mondják: ez hódolat és elismerés. Mert asszonyi mivoltának, egyéniségének legszebb diadalait mint bänné aratta, a bán támogatására. Azonkívül asszonynak a bänné nagyobb titulus, mint a miniszterelnökné. A bán nem viczekirály, de a bänné viczekirályné. A miniszterelnökné lehet nyájas, kedves, előkelő, a bänné azonban lehet ezeken felül fejedelmi is. Sőt a miniszterelnökné úgy lehet, hogy nem is szerepel; de a bännénak mindenképpen szerepelnie kell. Hogy Khuen-Héderváry még eddig nem győzte le a nehézségeket, nyilván onnan való, hogy még nem sietett segítségére a bänné. Meséket portálnak kedvességéről, tapintatosságáról és azokról a horvát kannibálokról, kikből egy mosolylyal, egy szóval és egy tekintettel vegetáriánusokat csinált. Csak legyen egyszer rendben a bänné lakása, hogy szétmehessenek a meghívók, csodákat látunk majd, ha ugyan a miniszterelnök addig várhat a bännéra. A csoda különben senkinek nem volna olyan nagyon csodálatos, mert hisz a mi kannibáljaink voltaképpen született vegetáriánusok.

* * *

∞ A szegény főherczeg. A mult szombaton Montreuxbe szaladtunk ki az igen vidám angolokkal és szinte agyontapostuk a Grand Hôtel tennis-ground-ját. Az általános ragyogás, tisztaság és távoli narciszis illat közepett egy szabadjára engedett angol leányzó, bár a labdát vigan csapta vissza, mégis oly különösen, oly szokatlan melán és ugyszólván holdfényesen viselkedett, hogy rögtön tudtuk: érzékeny szívét, ami igen finom portéka, a Wölfling Lipót látása sebezte meg, egész egyszerűen. Az angol leányzó, szembeötlő Ophéliát utánozta s a korrekt tennis közben, bár julius káprázatában minden oly hő s oly hevesen meleg vala, egy bájosan hüvös dalocskát énekelt, a *Snow! snow! pure white snow!* kezdetű, amelynek az egész West-End igen örvendett a télen.

Később, a játék befejeződén, egy csésze tea s egy kevés mosoly között bátran megkértem a leányt, vajjon szívében ama bizonyos zavarok támadtak-e, amelyek a nőt Salomé és Kleopatra óta okvetetlen a kéjbe szédítették. A leány a nemzeti szokáshoz hiven, egyszerűen azt felelte: *Shoking*. Néhány percz multán, rejtetten, sirt. A svájci alkony ezüsfátyol-lebegésében pedig felszökött, mint a zerge és a rózsaszín mousseline-szoknyát könnyedén megemelve, kiszaladt az utcára, az utcára, a czukrászda irányában.

Ott ment Wölfling Lipót.

Hát bizony nem angol leány az, aki e bájos férfiuba nem szerelmes rögtön. A megjelenése, a járása, a montreux-i járdán való kecses, szinte nőies elvonulása, ősrégi fájának nyilvánvaló előkelősége, amint karcsu alakját körüllebegi, és istenem még sok minden egyéb, a kék szemek s ama remek bajusz, amilyennel eddig csak Don Cézár de Bazan büszkélkedett, s a földi hívságokról való lemondás glóriája s a féktelen szerelmes, a heves szerető regényessége és még számos effajta dolog minden szívet elbájol, elragad és megsebez. Különképpen a női szíveket. Amint Wölfling megy és megy, a montreux-i ugynevezett bazár mentén, vagy a régi czukrászda ablakai alatt, a hosszú női szempillák különösen legyeznek a szemek tüzét, és a hirtelen támadó csendnek oly őszinte és szinte szemérmetlen vallomása van. E sorok írója gyakran figyelte meg a nagybbszerű és ritkább természetű női vágyakozást. De a vallás szerint tiltott érzelmeknek s kalandos epedésnek oly mély hullámverése, mint amilyen a Wölfling Lipót erőteljes alakját kíséri, már szinte páratlan jelenség s legfőlőbb ama rejtelmes esetekben tapasztalható, amikor egy-némely igen lelkes nő a vad bűntények zord hősen mereng el, ama véres arczu, nagyszerű gyilkosokon, akik tudvalevőleg elsőrendű szeretők.

Viszont a Wölfling megfigyelése már kevésbé épületes. Ami tipikus erőt és kitartást evokálna e név, valami szilaj, sőt vad szabadság rendületlen és rideg imádatát: magáról az emberről mindez csendesen leomlik, mert maga az ember, úgy rémlik, fáradt szegény. Ebből az erdőzugásból fakadt vagy havas sivatag néma alkonyában lett névből s e névnek pittoreszk jellegzetességéből egy halvány, kicsi reflex sincs ez emberen s az egész jelenség inkább fájdalmasnak tűnik az epedett szabad világban, amelybe csakugyan nem való... A szegény főherceget én nagyon figyeltem és próbáltam követni őt a montreux-i uton, egészen odáig, ahol a területi temető idyllikus világa terjed, a legszebb halottas föld, amelyből — avagy a porladozó szívekből — öröközöld hegyi növényzet támad és a vad indák, feketés fenyőágak és a szomorúságosan sötét repkények Erzsébet királynét akarják elérni, amint ott ül igen magasan, fehér márványból faragva s igen fájdalmasan, mintegy elhagyatva s idetévedve a bolygó királynő... Ha Bécsben látnák, amint Wölfling Lipót betér ide a temetőbe s megáll a szobor előtt, úgy elcsüggedve és elfáradva mindattól, ami óhajta volt... Szabadság, szerelem, egyszerű polgári élet, ej haj, valljuk be, mindez afféle előkelő elzúllásnak rémlik. Nem tudom, vajjon ott a szobor előtt, a szemére huzott fehér kalapban csakugyan sir-e Wölfling Lipót? Ámde bizonyos, hogy a hajdani királyné fájalmából érezhet egyet-mást e legyőzött ember, aki itt van, nem tudni miért?...

Szegény főherceg... Immár a felületes tanulmányozás is igen bus dolgokat revelál. Nyilvánvaló, hogy az ő szívében a szabadulás első óráinak s napjainak főséges szédületét valami sivar reakció váltotta fel, valami kegyetlen nosztalgia mindaz után, ami immár el van veszve. Mert a közönséges polgári élet még üresebb a főhercegi életnél s mindaz a nagy semmi, amit a Svájcban való kóborlás s a genfi polgárjog nyújt, még kevesebb annál, ami Bécsben fellelhető.

Mindössze csak az ér valamit, hogy ez a páratlan angol leány olykor sirdogál Lipótert s ha emez úgy akarná, a szüzi ajkát is nyujtaná bizonynyal...

* * *

**** A miniszterelnök iskolatársai...** Melyik miniszterelnöknek nincsenek iskolatársai? Bánffynak is voltak, Széllnek is, Wekerlének is, Tiszának is, pedig javarészt magántanulók voltak. De hát a nagy férfiú disse nem tökéletes ez ékitmény nélkül s végre is nincs benne semmi rossz, ha az ember együtt járt egy csomó uri emberrel, akivel ugyan nem járt együtt, de akikkel együtt járhatott volna. Iskolatársnak nem születik az ember, mint poetának s akárkivel megeshetik, hogy Gladstone-nel

vagy Pospisillel tanult együtt. Az is érthető, ha a miniszterelnöknek sok az egykori kollégája. Az idő gyakran szaporít, amit igazol a fekete májuak ama mondása is, hogy ha 48-ban annyi honvédünk lett volna, mint ma, akkor soha se vert volna meg bennünket a muszka. A miniszterelnök ma még csak az iskolatársak első stádiumánál áll, amikor azok emlékeznek rá, akikkel tényleg együtt járt. A magyarok memóriája azonban ha lassu is, de mesés, tízet egy ellen, hogy esztendő múlva már ezrek fognak rá emlékezni, hogy együtt jártak Khuennal s ha még tovább uralkodik, alig lesz valaki e honban, aki ne tanult volna vele. Így járt eddig minden miniszterelnök s így járt Széll Kálmán is; még jól emlékszünk ama megható ünnepekre, amelyekben őt tanulótársai annak idején részesítették. Hová lett a tavalyi hó? hol vannak az egykori kollégák? Nyomtalanul eltűntek s többé Széll Kálmánhoz vissza nem térnek. Mert ilyen a memória, akármilyen éles, néha mégis csal s az egykori kollégáknak most jutott hirtelen az eszébe, hogy tulajdonképp nem is Szélllel, de Khuen-Héderváryval tanultak együtt, tehát őt illik üdvözölni. Nem baj, legalább a tanügy halad s az emberek kedvet kapnak az érettségizésre, a miniszterelnökök pedig barátokat szereznek. Hiszen ugyis mindeki gyűlöli őket.

* * *

ő A szakáll. Mikor Khuen-Héderváry gróf a beszédjében, kétségtelenül nem minden malícia nélkül megjegyezte, hogy amit ő mond, azt mind a maga szakállára mondja, a mindig elmés, sőt mindig Vázsonyi Vilmos rögtön közbesziporkázott:

— Holnap már le fogja beretváltatni a szakállát!

Az összes augurok összenevettek és minden borbély megremült. Azok is, ezek is egészen bizonyosra vették, hogy ez a közbe-sziporka eldöntötte a miniszterelnök szakállának sorsát. Az a szakáll most már megmarad és Apponyi gróf hamarabb leberetváltatja a magáét, mintsem Khuen-Héderváry csak egy vonalnyit is leszedetne az ő garanciális szőrdiszéből, amelyet Vázsonyi Vilmos így lepecsételt. Biztosra vették, hogy a miniszterelnöknek nemsokára két apród emeli a földet seprő szakállát, mert levágnak ugyan nem lesz bátorsága. — És ime mi történt? A miniszterelnök pár nap múlva, mikor a rendes ideje elérkezett, csakugyan lenyíratta a szakállát, mint máskor, sőt most, lehet, a nagy meleg mián, talán még rövidebbre. A szakáll tehát porba hullt: de — a kijelentések, amelyek reá épültek, megmaradtak szilárdan, úgy, hogy még csak sziporkázni se lehetett róluk. A harcosok elámultak, semmiféle megjegyzést se tettek, Kossuth Ferencznek pedig elszorult a szíve, fájdalommal és őszinte irigységgel nézett a miniszterelnökre, majd még búsan a pártjára és azon töprengött: hogyan lehetne itt valamiképpen — szakállt növesztetni?

* * *

**** Nagy-Maroson** az emberek, helyesebben a gyerekek azzal szórakoznak, hogy izraelita nebulótársaikra ezt kiáltozzák: »Zsidó! Zsidó!« A nagy-marosi bírónak szöveget vert a fejébe ez az antiszemitizmus s azért elhatározta, hogy megvédi a zsidókat s kidoboltatta, miszerint a »zsidó, zsidó« kiabálás tilos. Mindenesetre tisztelet illeti meg a marosi Göre Gábort, a miért felcsapott az első hatóságnak, mely a zsidót megvédi s e célra nem riadt vissza a dob megpörgetésétől. Fájdalom, nincs kilátás, hogy ez a bírói rendelet lehűtse az antiszemitizmust s az ifjuság már csak azért is azt fogja mondani: dongó, azaz, hogy zsidó. És ebben nincsen semmi baj. A gyermekek mindig antiszemiták voltak és száz év óta folyton azt kiáltozták: »zsidó, zsidó« s azért mégis meglelt a receptció, a polgári házasság meg a többi malaszt, s a zsidók is megmaradtak. A legtöbb gyerek emberré fejlődve, elfeledte fiatalkori bűneit s csak kevesen vannak, akik megőrizték ifjuságuk himporát s bajuszos, szakállas fővel is azt kiabálják: »zsidó, zsidó«. Olyan dobja pedig nincs a marosi bírónak, hogy ezeket elhallgattassa s azért kár a kis-

birót a munkával fárasztani. Kiabálják csak a csemeték a »zsidó, zsidót«, ha kedvök telik benne, legfeljebb megmutatják, hogy az antiszemitizmus a tíz éven alóli gyermekek értelmi képességének felel meg.

* * *

♂ **A kozmás leves.** Egy ember, Ihásznak hívják, a haja már fehér, az arcza már ráncos, a héten megölte a feleségét, akivel már több, mint husz esztendeje élt házasságban. Megölte és mikor elfogták, bús nyugalommal így szólt:

— Ezután legalább tisztességes rabkosztot eszem!

Mert ez az ember a — kosztért ölte meg a feleségét. Megölte, mert husz esztendeje mindig *kozmas* levest evett. A tragédia szokatlan és az elborzadás, amely a motívum kiderülésére támadt, érthető, hogy óriási volt. Az ilyen okot még nem szokták meg az emberek. Hasonló tragédiák rendszeren más-fajta indulatok katarzisaiban főnek. A férj, aki hitvese életét kioltja, szinte törvénytörően megcsalt férj szokott lenni, a szem a *harmadikat* keresi önkéntelenül is és a lelket elfutja a fölháborodás, mikor ennek a helyén — egy tányér kozmás levest lát. Az indulat fölzudul: hát ez is lehet ok az ölésre? és a gyilkos alakja egyszerre százszorosán bestiává lesz. Vajjon okkal-é? Vajjon a szerencsétlenség, amely a bűnt magyarázza, kisebb-é, mikor a harmadik helyén az a kozmás leves áll? Ki merne erre válaszolni ma, mikor tudjuk immár, hogy minden ember egy unikum, külön érzésekkel, vágyakkal és külön szenvedésekkel. Melyik a kényesebb és követelőbb kívánság: az-é, hogy a nő minden gondolkodásában, érzésében és cselekedetében egyedül az uráé legyen; vagy az, hogy az ember — olyan levest szeretne enni, amely nem kozmás? A válasz bizonyára nem nehéz, mert egy tányér jó levest a pinczértől is követelhet az ember, anélkül, hogy ezért neki örök hűséget esküdne. Szó sincs róla: gyilkolni mindig bűn, de mindig szerencsétlenség is, és azoknál, akik gyilkoltak, mert megcsalták őket, nem kell sokkal szigorubban elítélni a boldogtalant, aki ölt, mert szeretett volna egy tányér jó, izes levest enni.

* * *

+ **A korona.** Szin: a párisi *Koronás bazár*, amelyben nem elvesznek, hanem el is adnak koronát.

Leon mester, a bazáros: Mivel szabadna talán szolgálnom?

Egy hosszubajuszu ur: Koronát szeretnék, valami csinos, izléses koronát. Az ilyesmiben nagyon finnyás vagyok.

Leon mester: Krmássan! Szabadna tudnom: császári? Királyi?

A hosszubajuszu ur: Egyelőre csak királyit! (Ábrándosan) Majd talán később...

Leon mester (Finoman): Értem krmássan! Szabadna tudnom, hová?

A h. b. ur (halkan): A... a... Balkánra.

Leon mester (szó nélkül, diszkrétan egy táblára mutat, amelyen ez áll: *Kéretik azonnal fizetni: hitelbe nem adunk!*)

A h. b. ur (az ajkába harap, szorongva): Jó, jó: majd erről később!

Leon mester (Hátraszól): Spitz! Azt a gyönyörűt, amit most kaptunk (félre) vissza Honolulu-ból. (Hangosan) A double kettőt! 78. Ruchonovszky!

Spitz (előropül a koronával, amelynek az aranyáról és minden kövéről szinte bóg, hogy hamisítva van): Igss méttassék! (A nap felé fordítja, azután óvatosan leteszi, hogy össze ne törjön.) Gyönyörű: mi!?

A h. b. ur (savanyuan): Gyöngéllem! Hisz ez tíz esztendeje se tart!

Leon mester (büszke mosolylyal): Itt muszáj mosolyogni!... Én garanciával szállítok...

A h. b. ur: Tíz évi jótállás?

Leon mester: Hagyjuk krmássan a kalendáriumot. Én jótállok, hogy tovább eltart, mint a meddig szüksége lesz rá. Nekünk minden koronánk így készül. Mi szállítottuk az I. Napoleonét, a Lajos Fülöpét, a II. Napoleonét...

A h. b. ur (összerázkodik): Köszönöm. Elég. Küldje csak haza.

Leon mester (szó nélkül megint a táblára mutat).

A h. b. ur (megint összerázkodik): Jó, jó! Csak küldje el a számlát. (Halkan, távozóban) Csak küldje... küldje... küldje...

Az uj isten.

Esztendőnként egyszer, piros pünkösdi napján végtelenül elszomorodom. S esztendőnként egyszer, az iskolai tanév kezdetén végtelenül fölháborodom az emberi nem hálátlanságán, mely nem átalítja még az égiet sem megbántani. A Szentlélek istennel tudniillik kétszer törődünk évente: pünkösdkor meginvitáljuk a földre, nemkülönben szeptember első napjaiban, hogy világosítsa föl hazánk ifjúságának az értelmét a tudományok számára. Kinek jut eszébe szeptember elején, hogy majdan, az iskolai év végével nem a Szentléleknek fog szólni a háládó Te Deum, hanem az Atyaistennek.

Nekem is csak az idén jutott eszembe hitbéli életünknek ez a visszássága és logikátlansága, mikor végighallgattam egy iskolai Te Deumot egy isten háta mögötti kis faluban. Kikutathatatlan az evolúció menete és sokszor igen kis esemény, mely egyébként elmerül a nagy események tengerében, fordulópontot jelent az ember szellemi életében. Én például azóta, hogy ama kis falucskából visszatértem a főváros zajos forgatagába, szakítottam régi isteneimmel s új istent imádok. Új istent, mely nem az érzelemnek, hanem az értelemnek szülötte; új istent, aki felé az embernek nem pillanatnyi hajlandósága fordul, hanem akit sanyaru töprengés után választ magának; új istent, ki a jövődő nemzedékek istene lészen. Mert ahogy alakul az emberiség, úgy alakul az istene is; mert furcsa és dicső állat az ember, az ő szellemi fejlődését még a mennyország is kénytelen visszatükrözni.

Réges-régen, ezer éveken keresztül elég vala nekünk egy isten, az Atya, a teremtő, a föntartó, a világegyetem rettenetes autokratája, a merő hatalom és könyörtelenség. Elég volt, mert teljesen megfelelt a mi kezdetleges szükségleteinknek. Megadta mindennapi főkákat és kenyereinket, melyre rákenhettük megölt ellenségünk nyers agyvelejét. Megadta egészségünket, a napfényt, az esőt s megadja most is. Mert oly emberek, akiknek szükségleteit teljesen képes fedezni az Atya, most is élnek számosan s az őskori szükséglet atavisztikus maradványa még most is megvan a keresztjáró napokban, mikoron is jó termésért könyörögnek hozzá.

Az emberben azonban egy perczig sem pihenve, szakadatlanul működik a fejlődés ingere s ehhez képest új istent terem magának vagy átalakítja a régít. Az ember lassankint kinőtt abból a primitív korból, mikor megelégedett a teremtő és föntartó Atyával, de mivel tekintettel kellett lennie elmaradt embertársaira is, nem szakított vele egészen, hanem társat adott melléje, a Fiut, fölruházván őt oly szerepkörrel, mely megfelelt az ember megszorodott szükségleteinek. Az Atya hozzásegítette az embert, hogy ellenségének az agyvelejét megkerithesse, hogy a filiszteusokat és amalekitákat legyilkolhassa, az idegen Bál-isten papjai közül százhatvankilenczet (vagy mennyit) fölkoncolhasson Illés prófétának tapsai mellett. Csupa jó dolgok s gazember volt, aki az embernek naiv hitét megrontotta azzal, hogy mindez voltaképpen rossz

cselekedet, hogy mindez megbánást érdemel s hogy az ember voltaképpen és ab ovo bűnös a lelke fenekéig.

Mindegy. Ha már meg volt teremtvé a bűn s rendszerbe voltak szedve ennek különféle válfajai, az erényekével egyetemben, az Atyaisten, aki az embernek az ellensége agyvelejével kedveskedett, nem volt alkalmas arra, hogy ellenmondjon önmagának s mint bünt bocsássa meg azt, amit jó gyanánt nyújtott az embernek. Szóval az ember társat adott mellé, a Fiut, isteni rangra emelvén Jézus Krisztust, hogy legyen oly istene is, aki az embernek nemcsak legprimitívebb szükségletéről gondoskodik, nemcsak éhségét csillapítja és esőt ad a földjére, hanem méltóan megfelel az emberi evolúciónak.

Mert az ember, a teremtésnek ez a gyönyörűsége virágszála idők folyamán alaposan kifejlődött. Magasabb szükségletei támadtak s ennek Jézus jól megfelelt, annyira, hogy az ember érdeklődése az Atyától, az első személytől lassanként teljesen átbillent a másodikra s kétezer esztendőig Jézus volt a vallási és hitbéli élet szignaturája, a rideg Atya pedig csak ünnepélyes alkalmakkor került szóba. Jézus lett nemcsak a vallási, de a társadalmi, szellemi, politikai életnek is az oszlopa. Ő segítette az embert ahhoz, hogy más vallásu ellenségeit legyőzze, ő lelkesítette a keresztes háborúkra, ő segítette az inkvizíció pervers gyönyörűségeihez, és — ah! — a vérszag mámorához, ő segítette az elragadó szépségű feudális és lovagi intézmény megalapításához, új erényekhez, szentségekhez, érzékekre ható fényes ritushoz, a nagyszerű ultramontanizmus-hoz, megható fanatizmus-hoz és főséges antisemitizmus-hoz. Last not least: ő a megváltó, aki elveszi a világ bűneit. Mert ime, mily csodálatosan gyönyörű az ember fejlődése! Idők folyamán nemcsak attól fél, hogy nem lesz főkéja, hanem attól is, hogy elkárhozik. Tisztán plátói ijedelmre van: a gyeheenna tüze.

Örök titok-e, a harmoniának megfejthetetlen törvénye-e vagy pusztán esztétika, de faktum, hogy az embert valami vonzza a hármasság felé. Az ember Jézus mellé hozzáadta a Szentlelket is, ezelőtt kétezer esztendővel. Az ember, vagy mondjuk az egyház, megteremtette, kieszelte a Szentlelket, de nem tudott vele mit csinálni.

Kétezer év alatt nem igen gondolt vele az ember. Ha valamiben megszorult, odafordult az Atyához, a Fiúhoz, a Szűz Máriához, kultuszt alapított a mennyország 169.578 szentje közt a legislegutolsónak, csak a Szentlélek nem jutott eszébe. A Spiritus Sanctus ott ül a mennyek fényességes csarnokában, ragyogó trónuson az Atyától balra, időtlen idők óta, foglalkozás nélkül s unatkozik. Elnézdegéli a tűnő idők folyamát, az égi fényességek irizáló villódzását, melyben meg-meglibben az angyalok fehér szárnya; elnézi a roppant űrben szállingó boldogok seregét, amint hozsannázva suhannak, czikáznak, lebegnek az égi trón körül; hallgatja a szférák zenéjét, a Hercules Alfának harminczszorosan aláhuzott c-jét, amint emberi fülnek föl nem foghatólag bug végig az űrben. Hallgatja, de unatkozik.

Nem sokáig. Mert az emberiség, ez a gyönyörűsége virágszál ismét nyílik egyet, új nedv kezd keringeni új szirmaiban, a régié pedig elfonnyadnak. Kimerülnek lassanként azok az eszmék, megvényülnek azok a fölfogások, melyekhez Jézusnak a szerepe vágott s Napkelet szőke ifja haldokolni kezd. E gyalázatos napokban értsetek meg ti szűkfejúek és türelmetlen fanatikusok, akik mindenben istenkáromlást szimatoltok. Haldokolni kezd a Jézus-eszme, de magát Jézust, hogy merné bántani a nyomorult földi féreg s hogy merne okoskodni gonosz lélekkel azon két lehetőség fölött, hogy a világ szelíd megváltója vagy a fényességes mennyekben van, vagy pedig ott aluszsza örök álmát a Golgotha véres oldalán, ha ugyan porait szét nem rugták Szaladin vagy Kerboga szultán lovának a patkói.

Napkelet szőke ifja haldokolni kezd s vele együtt ez a megvényült korszak, minden kieszelt fogalmával, erényeivel, bűneivel, megváltásával, üdvösségével és malasztjával. És elbizakodott lesz az ember az ő lelkében, vagyis inkább bizodalmas. Nem hiszi, hogy isten, a végtelen jószág rosszat tehet neki és nem hiszi, hogy az megbánthatja, mert a világok ura nem is érezheti magát megbántva egy ázalagtól, egy szabad akarattal nem bíró baczellustól, aminő az ember. És nem hiszi, hogy az isten megvárja, hogy jutalmat kérjünk tőle, vagy féljük a büntetését, mert ő ugyanis tudja, hogy mire van nekünk szükségünk.

És ragyogni kezd a harmadik istennek, az új istennek, a Szentléleknek a hajnala, aki bizonyára idegesen kezd mozgolódni fényességes trónusán, mert végre szerephez jut. Megváltozott az ember szükséglete. Nem kenyér kell neki és nem erényekre ösztökélő malaszt, hanem tudás, poézis és művészet s ami ezt beharmatozza: fölvilágosodás. Nem vágyunk a mennyországba, nem félünk a pokoltól, érzéketlenek vagyunk immár a középkori kolostori teológia dohos penészvirágai iránt. Nem kell nekünk erény, de kell ihlet, meghatottság, az emberi elmének és szívnek földi gyönyörűsége, hogy zománczot kapjon ez a sanyaru földi élet.

És eljön a Szentlélek és az Atyától és Fiutól elforduló érző szívek őt fogják invokálni a meghatottság pillanataiban, hogy nemesítse meg az ember földi érzéseit, tisztítsa meg a földi etikát, alakítsa át a földi morált, úgy az egyes emberét, mint a népekét, az egész világét, hogy a mennyország gyönyörűségei helyett jutalmazzuk meg egymást az emberszeretettel s az égi bocsánat helyett bocsássuk meg az egymás bűneit. A népek testvériségét, amit nem tudott megteremteni az Atya az ő rettentő hatalmával, a Fiu az ő szeretetével és szelidségével s ami pusztá frázis maradt kétezer esztendőn keresztül, mert a szív egymaga tehetetlen és csődöt mond, ha nem támogatja az értelem, meg fogja teremteni a Szentlélek, aki nem csinál mást, csak egyszerűen *fölvilágosít*.

Az új időknek ez lészen az igazi szükséglete és az új nemzedékeknek a Szentlélek lészen az új istene, hogy köztünk maradjon örökké s pótolja elhunyt primitív isteneinket.

Veni Sancte Spiritus . . .

Yartin.

HETI POSTA.

Olvasóinknak. Valami szédelő hamis nyugtákkal és szerkesztők nevére hamisított kolduló-levelekkel pályázik könyörületos lelkek pénzére. Mi a közönség irodalmi izlésére szoktunk csak apelálni s a szédelő machinációinak csak azzal vehetjük elejét, hogy kérjük olvasóinkat, ne könyörüljenek rajtunk, mikor előfizetésről van szó. Ebben az esetben a kolduló-leveleknek senki nem fogja kárát vallani.

Parlagi. Az újabb küldeményre is csak azt mondhatjuk, mint az előbbire. Tehetséges, törekvő ember, úgy látszik tartalmas is, de az irodalmi terméknek éppen csak a forgácsait produkálja mostanában. Munkácsy palettája még nem Munkácsy-kép, noha mind az ő ecsete vonása. Sajnáljuk, hogy egyelőre nem tehetünk semmit, idővel a fiatal ember amugy is utat tör magának.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: KISS JÓZSEF.

**BUDAPESTI
MECHANIKAI**

ZANDER

**GYÓGY-
INTÉZET**

Muzeum-körút 2. — Gyógygimnasztika, orvosi masszáz. Forrólég-, szénsav- és fényfürdők. Néhány javalat: Elgömbülések, izületi- és idegbántalmak, neurasthenia, álmatlanság, gyomor-, bélbajok, szívbetegségek, elhízás stb. ellen. Bővebb fölvilágosítást nyújt a prospektus.

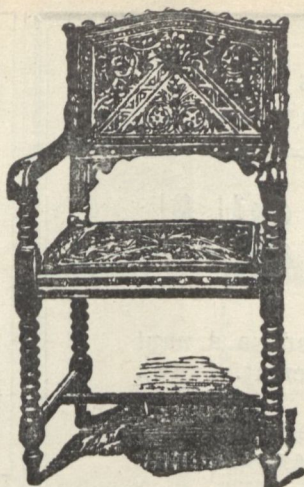
GMEHLING HERMANN

császári és királyi udvari szállító

bőr- és bőrbutor-gyára.

Rörszékek, papirkosarak,
támlányok, kályha-ellen-
zők, mappák. Régi nád-
székek bőrrel bevonatnak.

BUDAPEST, VII., DAMJANICH-U. 6.

RÖSER JÁNOS

NYILVÁNOS TAN- ÉS
NEVELŐ-INTÉZETE.

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 10. (RÖSER-HÁZ).

Ezen intézet alapítottatott 1853-ban. — Eddigi tanulók száma 16560, magában foglalja: a **FELSŐ KERESKEDELMI ISKOLÁT**, melynek záró — érettségi — bizonyítványai egyévi katonai szolgálatra jogosítanak, a **POLGÁRI ISKOLÁT**, mely egyenjogu és egyenrangu az állami és községi iskolákkal. — Növendékek felvétele szeptember 5-ig. — Tanácsos azonban a beiratást minél előbb eszközölni, mert az elmúlt évben sem adhattunk a később jelentkezőknek helyet. — Értesítést küld és felvilágosítást ad az igazgató,

RÖSER JÁNOS, BUDAPEST, ARADI-UTCZA 10.

Karcsu

lesz és egészségét ezáltal csak megerősíti, ha **PILULES APOLLO**-t használ. Ennek hatása a növényből nyert »Vesiculosine«-ben rejlik. Ezek az orvosok által jónak talált pilulák karcsuvá teszik a termetet és nem hatnak kedvezőtlenül az egészségre, mint sok más készítmény. Nem hajtának, hanem közvetlenül hatnak a táplálkozásra és a zsíryanagysejtekre. A túlnagy elkövéredés gyógyításán kívül a **PILULES APOLLO**-k szabályozzák a test funkcióit, megifjítják az arcvonásokat és a testnek visszaadják a rugékonyságot és az erőt. Ez minden nő titka, ki karcsu és fiatal testalkatot akar. A **PILULES APOLLO**-k maguk mind két nem számára, még a legkényesebb természetűeknek is, kellemesek és nem árthatnak az egészségre. A körülbelül két havi kezelést könnyen lehet követni és a tényleges eredmény állandóan megmarad. (Törvény védi.) Üvegje utasítással 6 korona 45 fillér, bérmentesen, utánvételt 6 korona 75 fillér. J. Ratié gyógyszerész. 5. Pas. Werdeau, Páris IX. — Egyedüli raktár Magyarország és Ausztria részére: **TÖRÖK J.** gyógyszerésznél Budapest, Király-utca 12.

Kérjenek dobozat az „UNION DES FABRICANTS” pecsétjével.

FŐHERCZEGI

SZENT-MARGITSZIGETI GYÓGYFÜRDŐ

BUDAPEST

Nyári és téli

gyógyhely.

43°30' C. kénes hévforrás. Thermal-, iszap-, villamos feny-, mesterséges szénsavas, forró lég-, mindenmű gyógy- s edző (Kneipp) fürdők. Svéd gyógytornaterem. Napfürdő. 150 holdas árnyékos sétakert.

Csúsz, köszvény, ischias, ízületi bántalmak, emésztőszervi bajok, szívbetegség, vesebántalmak, vérszegénység, ideggyengeség ellen.

A szent-margitszigeti üditővíz elsőrangú szénsavval telített ásványvíz.

Schicht-Szappan

***** Mindenüft kapható! *****

SZARVAS

vagy

KULCS jeggyel

legjobb, legkiadósabb s ennél fogva a legolcsóbb szappan. Minden káros alkatrésztől mentes!

Bevásárlásnál különösen arra ügyeljünk, hogy minden dara a „Schicht” névvel és a fenti védjegyek egyikével legyen ellátva.

Mattoni-féle Erzsébet sósfürdő

BUDAPEST — (BUDÁN). (Villamosvasuti állomás.)

Meglepő gyógyhatással bír különösen **női bajokban**, továbbá: alhasi és általános vérbőségben, verőczeri pangások esetén, máj- és lépajokban, aranyérben, stb. — **Idény április 15-től szeptember végéig.** 65 fürdőszoba. Számos, kelően berendezett, kényelmes vendégszoba. Vendéglő mérsékelt áru ételek- és italokkal.

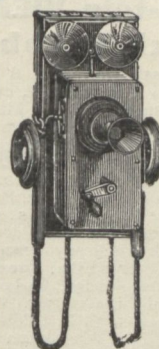
Rendelő orvos: **Dr. POLGÁR EMIL.**

Deckert és Homolka

távíró-, távbeszélő-, villámhárító- és villamvilágítási berendezők

Gyár és iroda: **BUDAPESTEN** V., Dorottya-utca 8. Raktár: VI., Izabella-utca 88.

A magyar királyi államvasutak szállító.

A HANGOSAN SZÓLÓ GRAFIT-MIKROFON

feltalálói és szabadalom tulajdonosai. Készít: telefonberendezéseket központtal v. körkapcsolással, elvállalja régi berendezéseknek s egyes készülékeknek alapos átalakítását, továbbá: villámhárítók, házi sürgönyök, tűz- és vízjelző berendezések készítését legutányosabb árakon.

Telefon automatákkal kombinált váltóáramú önműködő berendezés jelzésadásra vasutak számára

Árjegyzékek, költségvetések ingyen és bérmentve.

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG

A világ

legnagyobb és leggazdagabb biztosító-társasága.

Tisztán a kölcsönösség elvén alap-szik. Utánfizetési kötelezettség nélkül. Részvényesei nincsenek.

Összes vagyon 1902. december 31-én

1.981,516.483'42 frank.

Biztosítási állomány 1902. december 31-én

6.958,093.587-09 frank.

MAGYARORSZÁGI VEZÉRIGAZGATÓSÁG:

Budapest, IV. ker., Károly-körút 26. szám.

MERCUR Bank és Váltóüzlet
Részvény-Társaság

Takarék betétek: **3 $\frac{1}{2}$ %**

Értékpapírok vétele és eladása a napi
árfolyam szerint. *********

Kölcsönök értékpapírokra a legelőnyösebb
feltételek mellett. *********

BUDAPEST IV., VÁCZI-UTCZA 37.
SAJÁT HÁZ.

Meglepő!

„BAUMANN-féle IDEAL“

Teljesen ártalmatlan!

Pipere-Mosdópor a legkitűnőbb a bőr ápolására,

pudert s arcfestéket feleslegessé teszi. A bőr puha, rózsás, bársonypuha és üde lesz, megátalja időelőtti öreg kinézetét, eltávolít arczráncokat, pörzsölyt, bőratkát, foltokat, vérpirosságot stb. Egy kitűnő szer, télen durva, vörös, felpattant bőr ellen „Baumann Ideal“-ját a legfinomabb hölgyek és művésznők meglepő eredményre használják. Egy próba elég, hogy annak kitűnő hatásáról meggyőződhesen. Kérjen „Baumann Ideal“-t és Ön meg lesz lepve. Kapható minden jobb patikában, droguériában és parfümeriában. Ára egy csomagnak 16 fillér. 2 korona beküldése mellett 10 csomag bérmentve. Próbaküldemény 50 fillér levélbélyegben. Szétküldés az egyedüli feltalálónál és gyárosnál: **BAUMANN JENŐ**, Zimony. Budapesti főraktár: Irgang Kálmán, droguéria a sárkányhoz, IV., Egyetem-utca 11., továbbá: Török-féle gyógyszerár, Király-utca 12., Lux Mihály, Múzeum-körút 7., Dr. Egger patika, Váci-körút 17., Molnár és Moser, korona-herceg-utca 9., Neruda Nándor, Kossuth Lajos-utca 7., Detsinyi Frigyes, Marokkói-utca 2., »Ideal« illatszertár, VI., Teréz-körút 6., Detsinyi Károly, Fürdő-utca 10., Hartl János, VIII., Üllői-ut 52/b., Baumholzer Ede, II., Corvin-ter 7., Petrovics Miklós, IV., Bécsi-utca 12., Lányi és Drauth, IV., Korona-Herceg-utca 10., Krayer E. és Társa, V., Váci-ut 6., Lengyel „Medve“ drog. Antal, VI., Andrásy-ut 84., Spitzer G. Kálmán, IX., Ferencz-körút 41., Waltersdorfer Pál, VII., Kerepesi-ut 8.

VII., Baross-tér 22., Bayer

62.330. II. 1903. szám.

HIRDETMÉNY.

A mezőhegyesi m. kir. állami ménésbirtokon hizóban levő 374 drb és a kisbéri ménésbirtokon hizalás alatt álló 61 drb magyar fajta kisorolt igás ökör folyó évi augusztus hó 7-dik napján, d. e. 11 órakor, a vezetésem alatt álló ministeriumban megtartandó zárt írásbeli versenytárgyalás után eladásra bocsátatik.

Venni szándékozók felhivatnak, hogy egy koronás bélyeggel és az előirt bánatpénzzel felszerelt zárt ajánlataikat, a vezetésem alatt álló ministerium segédhivatali főigazgatójánál (félemelet 29. sz.) az említett határidőig okvetlenül nyújtsák be, mivel a később érkező ajánlatok figyelembe vételni nem fognak.

Az eladásra kijelölt hizó ökrök az említett ménésbirtokokon megtekinthetők, a részletes eladási feltételeket tartalmazó ajánlati minták pedig úgy a vezetésem alatt álló ministeriumtól (II. em. 81. sz.) mint az említett birtokok igazgatóságaitól megszerezhetők.

Budapest, 1903. évi július hó 15-én.

M. kir. földmívelésügyi minster.

HIRDETÉSEK

~~~~~ felvétetnek ~~~~~
A HÉT kiadóhivatalában
VIII., Rökk Szilárd-utca 18.

Miként lehet szép idomokhoz jutni?

A szép mell egyike a női szépség legelőkelőbb jelképeinek s azzal a természet nem igen pazarkodik. — A hölgyek örömmel fognak tudomást venni arról, hogy létezik egy teljesen ártalmatlan szer, mely a természetet gyöngéd módon kényszeríti, hogy ebben a tekintetben ne fukarkodjék. Ezen, a párisi előkelő hölgyvilágban előnyösen ismert szer a Ratic-féle **PILULES ORIENTALES** alkalmazása, mely a legelőkelőbb párisi orvosoktól ajánlva s tényleg birják azon tulajdonságot, hogy a mellét fejlesztik, ruganyosságot elősegítik, a szöveteket erősítik, a válcsonatok kiszögelyesét eltüntetik az által, hogy a mell idomainak általában teltséget kölcsönöznek. Hatása abban áll, hogy az eletek hizó alkatrészeit elősegítik s azok a mell környékén ülepednek le. Az egyszer elért eredmény minden külön kezelés nélkül megmarad.

A **Ratic-féle PILULES ORIENTALES** eltető hatása folytán szép, üde arcbőrt és fiatal

kinézetet kölcsönöznek és az egész testet fiatalítják. — Minden természethez alkalmazkodnak, a fiatal, fejlődő leány épügy használhatja, mint a kifejelett asszony és semmi körülmény között nem ártalmas.

Törvényileg védett védjegy. A körülbelül 2 hónapig tartó gyögmódhoz könnyen lehet alkalmazkodni a nélkül, hogy a megszokott életmódot a legcsekélyebben meg kellene változtatni. Ára egy doboznak, használati utasítással, 6 kor. 45 fill. (Szétküldés bérmentve, titoktartás mellett.) Utánvétellel 6 kor. 75 fillér.

Ne fogadjunk el oly dobozt, a melyen nincsen az UNIO-védjegy s a mely a címken következő feliratot nem tartalmaz: **J. Parté Pharmacies, 5, Passage Verdeau, Paris.** Főraktár Magyarország és Ausztria részére: **TÖRÖK J. gyógyszer., Budapest, Király-utca 12.**

ZONGORÁK ÉS PIÁNINÓK

a világ első gyárai-
ból, valamint a pá-
rizsi világkiállításon
kitűntetett

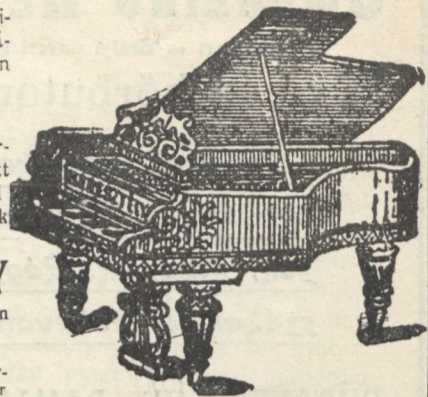
saját készítmények
közöttük több jókar-
ban lévő átjátszott
is, ez időben legol-
csóbban vásárolhatók
és bérelhetők

KERESZTÉLY

hirnev. zongoratermében

BUDAPESTEN

Váci-körút 21. Ipar-
udvar

Több száz kiváló orvos ajánlja

KRISTÁLY
ASVANYVÍZ

LEGYEN MINDENNAPI ITALOD!

Vidékre pontosan szállít a Lukácsfürdő-kutvállalat igazgatósága.

A Hét Szakácskönyve

megrendelhető kiadóhivatalunkban.

Ára **5** korona.

LAUSANNE (Suisse française)

VILLA „LA GRENADE“

Pensionnat de demoiselles

Etude sérieuse de la langue

française. Hautes références.

Prospectus.

Dr. & Mme Amstein.

KOLLARITS

FEHÉRNEMŐ

ALAPITVA 1803 BAN
TELJESEN MEGBIZHATÓ
100
ÉVES GZÉG.

MENYASSZONYI KELENGYÉK

BUDAPEST, VÁCZI-UTCZA 32SZ.

—Soványság—

Szép telt testidomok a mi keleti erőporunktól, 1900 évi párisi és 1901. évi hamburgi aranyéremmel kitüntetve 6—8 hét alatt már 30 fontnyi gyarapodásért kezes-ség. Orvosi rendelés szerint. Szigoruan becsülletes. Nem szédél-gés. Számos köszönőlevél. Ára kartononként 2 kor. 50 fillér. Postautalvány vagy utánvétellel. Használati utasítással. Hygien. Institut

D. Franz Steiner & Co.,
Berlin 50. Königsgräzterstrasse 78.
Főraktár Magyarország részére:
Török József, gyógyszer. Király-u. 12.